

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— ;
 Pe 3 luni . . . 7.— ;
 Pe o lună . . . 2'40 ;

Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRATIJA.
 Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Multămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisurile nu se in-
 napoiază.

Conflictul cu Serbia.

Arad, 20 Noemvrie.

Se pare că nu se va mai putea ajunge așa de ușor la aplanarea conflictului austro-sârb, dela care atârână în grad atât de mare pacea europeană. Cazul consulului dela Prizren a adus complicații neprevăzute, și nu se știe, dacă diplomația austro-ungară va mai putea să salvgardeze pacea generală prin noul defileu al acestor complicații.

Se știe că consulul dela Prizren, Prohaska, a căzut jertfă elanului războinic al soldaților sârbi, dar că ce anume i s'a întâmplat n'a putut să fie stabilit în mod oficial. Sânt versiuni că ar fi fost rănit cu baioneta, că i s'ar fi nimicit archiva, ba se svonise chiar și asasinarea lui. La întrebările diplomației austro-ungare, diplomații dela Belgrad n'au știut să dea până în clipa de față nici un răspuns hotărât și zadarnice au rămas încercările Vienei de a se pune în legătură directă cu reprezentantul ei. Urma acestuia a dispărut pentru moment. Cazul e din cele mai grave cu putință, pentrucă, în baza drepturilor internaționale, poate fi considerat de *casus belli* și dacă n'ar fi în cumpănă interesele de pace ale întregii Europe, fără îndoială că n'ar mai fi nici o speranță de aplanare pacinică a gravului conflict.

Și, în loc, ca să caute a imblânzi resentimentele firești ale opiniei publice europene, — în urma marelui nesocotințe dela Prizren, — presa sârbească umflă tenorul celei mai formidabile insolente, agitând cu gesturi de Pipăruș Patru la război împotriva uriașului

dela spatele ei. Până și ziare ca *Samouprava*, ziar inspirat de celebrul Pasici, vorbește de o „iminentă primejdie războinică”, în vreme ce ziarele de mai puțină răspundere improșcă asupra monarhiei rachetele celor mai cutesate amenințări.

Noroc, că opinia publică europeană, edificată deplin pe urma fiorozităților de pe câmpul războiului balcanic, a luat azi mai mult ca oricând o categorică atitudine împotriva unui nou război, care s'ar anunța fără îndoială cu'n corț de orori încă nevăzute niciodată în istorie. Ziarul *Times* din Londra avertisează în termenii cei mai categorici Serbia, zicând că națiunile europene nu se vor amesteca de dragul ei în război. Tot astfel ziare ca *Figaro* și *Echo de Paris*, cari o îndemnă la convingeri mai bune, încă înainte de ce sârbi și-ar fi pierdut simpatiile și aspirațiile lor ar fi ajuns problematice cu totul. La rândul ei, Rusia, se spune c'ar fi trimis guvernului un avertisment din cele mai energice, punându-i în perspectivă refuzarea oricărui sprijin din partea guvernului rusesc în chestiunea unui port la Adriatică pe seama Serbiei.

În aceste cadre favorabile pacii europene intră spre și mai mare liniștire declarațiile ce-a făcut ieri, contele Berchtold, în delegațiunea ungară. — declarații cari au subliniat armonia indisolubă a intereselor italo-austriace în Balcani și în special cu privire la țărmul balcanic al Adriaticei și la Albania. Și tot în aceste cadre intră și interesele României, cari zadarnicesc azi orice sprijin pe seama Serbiei din partea Bulgariei.

În asemenea împrejurări avem speranțe legitime, că în scurt cazul dela Prizren se va aplană, rămânând să domineze la suprafață numai chestiunea portului sârbesc la Adriatică. După cum se știe, Serbia n'a refuzat pur și simplu punctele formulate de cabinetul austro-ungar. Se afirmă chiar, că d-nul Pașici, sufletul diplomației sârbe, ar fi luat o atitudine mai puțin intransigentă și ar fi dispus să primească unele din punctele propuse de d-nul de Ugron în numele Austro-Ungariei.

Firește că de aici nu putem încă să tragem concluziuni cari să excludă o nouă agravare a situațiunei. Nu. Dar în tot cazul mai avem încă și un alt indiciu că pacea nu este amenințată atât de grav: România a renunțat în mod definitiv la mobilizare și a început să licențieze clasele de rezerviști cari fuseseră concentrate, — iar mobilizarea și demonstrația navală ale Austro-Ungariei, cari păreau iminente au fost amânate.

Misiunea d-lui Danev, președintele Sobraniei, la Budapesta, pare a fi avut de asemenea o influență favorabilă asupra tratativelor austro-sârbe. Bulgaria, în special, probabil obosită din cauza sângerosului și costisitorului război cu Turcia, dorește să evite un conflict nou și este bucurăoasă să-și asigure fructul victoriilor sale. De aceea un conflict între România și Bulgaria pare exclus, aceasta din urmă fiind dispusă a acorda României compensațiunile teritoriale cerute.

Dacă tratativele austro-sârbe vor da un rezultat pozitiv, putem fi siguri că pacea

Munții mei.

O! munții mei! O! munți bătrâni cât lumea,
 Voi raiuri ale turmelor de oi,
 Imi cântă jalnic pinii și moliiții
 Și împetrit eu stau privind la voi!...

O munții mei, unde-ați mânăst păstorii?!
 I-ați dat ah! slugi la câni și la mișci...
 Le duceți voi?! Le duce codrul dorul?!
 Mai ascultați voi doine munții mei?!

Vai! munții mei, eu plec în lumea largă
 Căci soartea mea-i să rătăcesc mereu,
 Dar sufletu-mi pe veci în voi rămâne
 Înlănțuit de stânci ca Prometeu!!

A. Negură.



Cum trebuie să zicem...

Dlul prof. Dr. Urban Jarnik.

Limba națională se vede că se numără și ea printre acele bunuri pe cari tocmai aceia cari le posedă, nu prea știu să le prețuiască după merit. Numai aci putem găsi explicarea faptului, că adeseori un străin arată mai multă dragoste și înțelegere pentru frumusețile unei limbi pe care a învățat să o cunoască, decât aceia cari, cum se zice, au supt-o deodată cu prima hrană dela sânul mamei lor. Mai gelos îl vedem, de multe ori, pe un străin, de puritatea și nealterarea acelei comori, decât cei ce-și închipuiesc că au moștenit-o spre orice întrebuintă arbitrară, după orice capriciu sau înrăurire întâmplătoare din afara.

Experiența am făcut-o și eu prilejul acelor convorbiri despre „limba cum se scrie astăzi la noi”, pe cari le-am pornit într'un ziar popular din București și le-am strâns apoi, în parte, în volumașul ce am tipărit sub titlul „Știi românește?” — Deși semnalăm acolo, pe lângă unele ce puteau încă forma obiect de controversă și de discuție, și câteva greșeli, cu adevărat grosolane, de limbă, ce se fac mai ales prin ziare, dar uneori chiar și prin revistele și volumele... literare ce văd lumina tiparului în zilele noastre, — totuși folosul n'a prea fost altul, decât de a mai sgândări interesarea tot a unora ca aceia cari știu și ei, și deplâng, *neglijența* — ca să

zicem numai așa — cu care unii dintre mânăstorii cendeiului dela noi își tratează, își *maltratează*, limba mai mult sau mai puțin strămoșească. — Rău nărașiții însă au continuat cu ale lor, — și poate că aceasta văzându-o și alții, au socotit, în judecata lor la care trebuie să mă închin, că se poate arunca și modestul acela „Știi românește?” la rebutul inutilităților veacului.

Aceste reflexiuni mi le-a trezit, deodată însă și cu o deosebită mângâiere sufletească, scrisoarea d-voastră, învățate dascăl și iubitor și cunoscător de limba românească, de frumusețile și de tainele ei, de tainele ei frumoase și de frumusețile ei tănuite. — Și deci să stam dară de vorbă, în auzul însă și al altora, cari vor mai vrea poate să plece urechea la sfătuirea aceasta fără nici o pretenție, cum ar fi aceea a doi grădinari cari vorbesc între dânsii despre flori, — cu iubirea ce au pentru ele, și cu mâhnirea ce simt când văd atingerea lor cu mână nepăsătoare, neînțelegătoare sau necrutătoare.

Reflectați la cele ce am scris despre ciudata împreunare — în care stăruiesc unii scriitori de la noi, — a verbului impersonal „a trebui” cu supinul sau participiul perfect cu prepozițiunea *de*, spre pildă: „trebuie *de* găsit o idee”, și ziceți: „Mărturisesc că nu pot să-mi dau seama cum se poate ca niște Români neași și cu știința de carte să sufere o asemenea construcțiune

Europei nu va mai fi deocamdată turburată. Să așteptăm însă cu sânge rece și pregătiți la orice, rezultat *final* al acestor negocieri.

Adunare electorală în Selște. Alegerea de deputat dietal în cercul Cristianului, în locul demisionatului Greskovici, ales fișe comitatens, e fixată pe Miercuri în 27 Noembrie. Clubul municipal român a luat dispoziții să se întrumească alegătorii români Duminecă în 24 Noembrie în sala dela Hotelul comunal din Săliște, ca să decidă asupra atitudinii ce vor lua față de această alegere. Fiind Românii în minoritate de aproape 100 față de compatrioții sași — probabil că nu vor pune candidat și vor decreta rămânerea în pasivitate.

Situația în Austria. Slovenii și Rutenii au declarat că vor continua obstrucția și în comisia bugetară în contra provizoriului prezentat alaltăieri. Situația a devenit și mai critică în urma suspendării consiliilor comunale, din Spalato și Sebínico, măsură luată de guvernul austriac din cauza agitației răsboinice a populației celor două orașe.

Audiențe. M. Sa a primit ieri în audiență pe ministrul comun de externe, contele Berchtold, pe șeful statului major Schemua și pe ministrul plenipotentiar al Italiei la Viena, principele Avarna.

Criza externă în delegațiuni. În ședința plenară de ieri a delegațiunii ungare a vorbit pe lângă delegații ale căror vorbiri le-am dat în numărul nostru precedent și patriarhul sârbesc Lucian Bogdanovici, exprimându-și părerea de rău pentru împrejurarea, că a trebuit să intervină un război sângeros spre a rezolvi chestiunea balcanică. Și ce e mai trist, în urma războiului vin și alte neînțelegeri să complice situația. Roagă pe ministrul de externe să încerce toate mijloacele pentru apărarea pacifică a conflictului. — După patriarhul dela Carlovát, ia cuvântul contele Pejaševics vorbește de raportul dintre Croația și Ungaria și găsește ca ceva foarte natural simpatia Croaților pentru luptele fraților lor din Balcani. E de credință că alianța balcanică nu numai că n'are să însemneze o primejdie pentru monarhie, ci din contra, dacă ea va garanta ordinea și desvoltarea pacifică a popoarelor balcanice —

și n'avem motive să ne indoim de lucrul acesta — va fi pentru noi un bogat izvor de foloase economice și politice. — După pauză vorbesc Lukács și Miklós, apreciind după merit bunele intențiuni ale Triplei Alianțe și ale României și la urmă ia cuvântul ministrul de externe, contele Berchtold și răspunzând antevorbitorilor, spune cam următoarele:

— Constat cu deosebită plăcere că delegațiunea ungară aprobă politica noastră externă. Nu-mi vine a crede că statele balcanice nu vor da importanța cuvenită situațiunii ce ni-au creiat și că nu vor căuta să stabilească un raport normal, cu monarhia. Din convorbirile ce le-am avut cu d. Daneff, președintele sobraniei bulgare m'am convins că tânărul regat bulgar are, după învingerile strălucite ce a raportat pe câmpul de luptă, o politică cuminte. Cu Bulgaria ușor ne vom înțelege. Cu Serbia încă dorim să avem relațiuni prietenești și sperăm că ea ne va da posibilitatea să ne realizăm dorința. Așteptăm însă ca pretențiunile noastre bazate pe dreptul internațional, să se îndeplinească fără întârziere în mod favorabil. Cu privire la autonomia Albaniei, avem înțelegere perfectă atât cu Italia cât și cu Germania. Urmărim cu deosebit interes negocierile dintre Turcia și Bulgaria și credem că în înțelegerea lor, cele două state beligerante vor ține seama de interesele legitime ale celorlalte state.

Discursul contelui Berchtold a fost primit cu vii aprobări de delegațiunea ungară. Referentul Fr. Nagy mai face unele observări și apoi delegațiunea votează bugetul ministerului de externe.

În delegațiunea austriacă deasemenea s'a continuat discuția asupra afacerilor externe. Sedlak vorbește de raportul monarhiei cu Serbia, iar Langenhan și Bialy de gravamenele Polonilor. Ia apoi cuvântul d. deputat român din Bucovina, Dr. Const. Isopescul—Grecul. Discursul dsale, pătruns de o caldă dragoste pentru soarta noastră, îl dăm în alt loc. Udrzal asigură că Cehii sunt conduși de cea mai mare loialitate față de monarhie și acuzele ce li-se aduc sunt cu totul neintemeiate. Kramarz roagă factorii conducători în politica noastră externă să-și păstreze sângele rece în judecarea agitațiilor sârbești, fiindcă ar fi nespun de trist dacă în urma unor provocări presupuse am scoate sabia din teacă. Să așteptăm în liniște și cu deplină încredere rezultatul intervenției în chestia consulului austro-ungar din Prizrend. — După pauză vorbese delegații Schoepfer și Kozolowski. Referentul Baquehem, răspunzând antevorbitorilor, spune că monarhia e condusă de cele mai pacifice intențiuni, cu

toate acestea însă, nu va tolera ca interesele ei să fie călcate în picioare, și drepturile ei bazate pe convenție internațională, pălmuite. — La desbaterea pe articole, iau cuvântul Masaryk, Smodlaka și Smeral.

Bugetul externelor e votat apoi și în delegațiunea austriacă. În aceeaș ședință se votează și bugetul marinei.

Legea românească — legea ungurească.

IV.

Crearea noii episcopii — o mărturisește însuș Szabó Jenő — pune pe unguri în fața unor probleme nouă cari ne interesează foarte de aproape și pe noi, fiindcă e vorba mai ales de pielea noastră.

Iată cari sunt noile probleme, după articolul pomenit a lui Szabó J.:

1. Raportul limbei maghiare cu liturgia grecească.
2. Raportul dintre riturile existente în biserică orientală.
3. Raportul noii dieceze cu celelalte naționalități și interesele corăspunzătoare ale statului maghiar.

Toate aceste probleme Sz. J. le resoalvă foarte sumar; eu voi arăta soluțiile lui pe scurt, ca să nu turbur prea mult mersul ideilor ce ne preocupă, lăsând ca alții să se gândească la aceste probleme și să caute a le lămuri și discuta mai pe larg.

„Problema la aparență grea, că limba liturgică paleogreacă cum se va aduce în armonie cu exigențele sufletesti ale credincioșilor maghiari, (adecă cu *limba maghiară*, Red. „Rom.”) în pracsă se va resolva ușor pe baza analogiei cu ritul latin și cu considerarea la însușirile ritului grecesc, — cu atât mai vărtos că Roma, în ce privește ritul latin, se obicinuieste a lăsa în grijea autorităților bisericești localnice: cât teren să concedă, ca absolut necesar, *limbei poporului*”. Așa glăsuiește d. Szabó.

Va să zică, problema asta i se pare ușoară dlui Sz. J. Pentru că va hotări episcopul

greșită. Știu bine că în cele scrise românește de mine se vor fi găsimd o sumedenie de greșeli de toate felurile. (Eu însă nu știu și nu cred acest lucru. I. G.) — de greșala aceasta însă nimeni n'ar putea să dea ori și cât să se ostenească. Și tot așa pot să spun cu cuget curat că de câteori dau de construcțiunea aceasta greșită, simt ca un fel de lovitură ce mi s'ar da”.

Citez mai departe din scrisoarea d-voastră, ca să înțeleagă apoi și alții răspunsul ce vă voiui da:

„O simt cu atât mai mult, cu cât cunosc bine o altă construcțiune tot cu participiul perfect al verbului același: după „trebuie”, bunăoară în propozițiunea de mai sus: „trebuie găsită o idee”, întocmai cum se zice, bine de tot: „el se lasă rugat, imbiat” și altele.

„D-voastră combateți cu tot dreptul construcțiunea greșită „trebuie de zis, de vorbit, de tăcut” și îndreptați: „trebuie să se zică, să se vorbească”. — reamintind însă corectul, cel puțin după cum mi se pare mie, — „trebuie zis, vorbit” s. a. m. d. Și nu numai dacă verbul stă singur fără subiectul său, ci și fiind împreunat cu subiectul: „lucrul acesta trebuie făcut...”

„Dacă într'adevăr n'ar fi altă construcțiune la îndemână, decât „trebuie” cu conjunctivul, așa pricepe că mîntea poporului ar căuta după una mai scurtă; existând însă cea cu supinul curat, fără prepozițiunea *de*, greșala constatată nu se poate desluși altfel decât ca urma unei ameste-

cării cu construcțiunea corectă după niște expresiuni sinonime, bunăoară: „am lipsă, am nevoie *de* ceva”. Dacă acest „ceva” este exprimat prin un verb, verbul acesta se pune în supin cu *de*: „n'am nevoie (lipsă) de căutat, de vorbit”, — întocmai așa cum se zice: „n'am nevoie (lipsă) *de* bani”; pe când nimănui de bunăseamă nu i-ar pleși prin cap să spuie: „nu-mi trebuie *de* bani...”

Să ne oprim deocamdată aici, iar mai târziu vom trece și la un alt capitol al verbului *trebuie*.

În al meu „Știi românește?” am amintit numai foarte pe scurt, în treacăt, despre expresia barocă: „trebuie de făcut, de arătat, de știut”... îndreptând-o astfel: „trebuie să se facă, trebuie să arătam, trebuie să știți”... Va să zică în *două* feluri. Este, într'adevăr, și acesta al treilea: „trebuie făcut, trebuie arătat, trebuie știut”. — și avantajul scurtimii nu i se poate tăgădui.

Cu atât mai curios e lucrul acesta: Când ai alegerea între trei expresiuni corecte, când poți să știi cum „trebuie să se zică” sau cum „trebuie să zici” sau însăși cum „trebuie zis”, — să preferi... o a patra construcție, greșită, — în adevăr e și aceasta o culme, e un *record* de nepăsare, de dispreț față de spiritul limbii și față de poruncile ei.

Tălmăcirea de mai sus a greșelii cred și eu că va fi cea adevărată. Acel *de* prisoselnic și nesuferit s'a vârit acolo sub înțiruirea celui alt *de*, corect; — nu mai e nevoie *de* stăruit, — în

privința aceasta, nimeni nu mai are nevoie de sfaturi: — în cazul cellalt însă, de sigur nu că cel cu greșala va putea zice că „nu-i vor trebui *de* sfaturi”.

Aci însă vine o nedumerire căreia îi dați rost zicând: „Nu știu însă cum trebuie zis mai bine: „*imi trebuie*” sau „*imi trebuie*sc”... Ori de pildă, cum este corect să se zică: „Vasele *trebuie* spălate”, — sau: „vasele *trebuie*sc spălate...”

Nici despre această a doua problemă a verbului *trebuie* n'am vorbit decât tot numai în treacăt în observările mele din „Știi românește?” — Deci voiui prinde cu bucurie prilejul scrisorii d-voastră, venerate și ilustre dascăl, ca după ce vă voiui lăsa iarăș, cuvântul dintăiu, — să împlinesc și să lămuresc mai cu deamănuntul și reflecțiile mele asupra acestei întrebări.

Ion Gorun.

MED. UNIV.
DR. CORNELIU DĂRĂMUȘ,
SPECIALIST IN BOALE DE FEMEI ȘI
SPECIALIST IN MORBURI DE DINȚI



ALBA-IULIA (PIAȚĂ).
ORDINEAZĂ: dela 8-10 pen-
tru boale de femei. Dela: 2-5
pentru morburi de dinți.

(De 537-20)

din Hajdudorog, ca autoritate localnică, cât teren să cedeze limbii maghiare, după analogia ritului latin. Decât, că Roma nu vorbește în *bulă sa de limba maghiară* — decât pentru a eschide și a o opri strict ca limbă neliturgică, ci vorbește numai *de limba poporului* („*lingua vernacula*”) și aceea poate fi și rutenă sau română.

Apoi nici analogia cu ritul latin nu-i așa de clară. Oricum problema aceasta nu e tocmai așa ușoară*, cum se pare dlui Sz. J.

„Mai grea — zice Sz. J. este problema, că oare relațiile reciproce dintre credincioșii și diececele de diferite limbi liturgice, să se reguleze oare pe baza *ritului grecesc*, care după legile noastre de azi e unul și același, sau doară separat pe baza *ritului grec, românesc și rutenesc*.”

„Interesul *statului maghiar* — răspunde Sz. — ca și interesul bisericii, evident că se pronunță pentru *norma de mai înainte*, care există încă după legi, (ritul greco-catolic) și autoritățile competente, bisericești și de stat, vor reuși de sigur, fără nici o greutate, a esopera învoirea Scaunului papal dacă s'ar cere ceva schimbare sau ar fi lipsă să se stabilească vre-o armonie între legile bisericești și cele de stat.”

Aici este călcâiul lui Achile pentru o soluție sănătoasă în întreaga chestiunea. Și se vede, că cei interesați să gândească de pe acu-

* În privința aceasta ne este bine venită o scrisoare circulară a Nuntului din Viena, adresată cu data 28 Oct. 1912 tuturor Episcopilor din Ungaria, și în care oprește din nou folosirea limbii maghiare, ca limbă liturgică, și dispune, ca Episcopii să cerceteze dacă ar mai exista atari *abuzuri* și să le stîrpească, în mod prudent dar energic. În scopul acesta vor fi ajutoareați și de guvernul maghiar, — care spune Nuntul Raphael Scapinelli, s'a obligat cu pact formal să-și dea ajutorul său stăruitor Episcopilor. Scrisoarea aceasta, de care presa maghiară nu vrea să știe, a fost publicată în original și în traducere, în „Cultura Crestină” din Blaj (nr. 17).

Reproducem aici câteva pasaje mai interesante în traducerea revistei blăjene:

„... în câteva parohii ale Ungariei s'a introdus abuzul de a se folosi în acțiunile liturgice de limba ungurească, care ne fiind limbă liturgică, nici decât nu se poate întrebuița ca atare, mai ales că Scaunul apostolic a condamnat de multe-ori această practică neierată și a poruncit să fie eliminată.”

Prea sfântul Părinte... s'a îndurat a mă însărcina să comunic voiața Sa în această chestie însemnată tuturor Reverendisimilor Arhiepiscopilor ai regatului ungar.

Știința Sa poartă adecă și poruncește ca din partea Revdis. Episcopilor diecesani să se facă cercetare amănunțată, în scopul, ca de cumva ar mai exista în diecesa sa proprie *practica condamnată*, în mod prudent dar energic să se nisuiască a stîrpi din tot locul abuzurile. Iar despre celea ce vor afla în această cauză, precum și despre remediile oportune întrebuițate, aceiași Revdis. ordinari să nu-și țină de greutate a referi la S. Scaun sau la Nuntiată apostolică.

Să știe însă Revs. Episcopi, că guvernul reg. ung. va da Sfînților Arhiepiscopilor, pe cum s'a legat cu pact, tot ajutorul și conlucarea stăruitoare, ca aceasta poruncă a S. Scaun, ca limba vernaculă să nu se întrebuițeze nici când în sacra liturgie, să se observe în modul cel mai religios.

Viena, palatul Nuntiatăre apost. 28 Oct. 1912.

† Raphael Arhiep. Laodicean.
Nuntiu apostolic.

ma deja, cum ar putea oare împiedeca și zădărnici o *soluție cinstită* pe temeiul *deosebirii de rit...*

„Cea mai grea — continuă Sz. — se pare a fi problema, că oare noua diecesă, ce înrăurire va avea asupra *naționalităților* și asupra *interselor pe cari le are statul maghiar* în legătură cu acestea.

„Eu am celea mai bune nădejdi, — zice Sz. — pentru că prin înființarea noii diecese să ia ori ce teren de jalusie dintre credincioșii de diferite limbi ai bisericii gr. catolice; pentru că introducerea limbii paleogrecești ca limbă liturgică a noii diecese, e potrivită de a apropia cercurile bisericești gr. cat. de spiritul original, întăritor de stat, al ritului gr. cat. e potrivită a *modera direcțiunea esagerat naționalistă*, care s'a încuibat în biserica mai ales în ținuturile noastre românești; și în fine, pentru că după ce s'a normat în mod legal în cadrele liturgiei paleogrecești („a magyar istenitiszteletnek az ó-görög liturgia keretében való törvényes szabályozása következtében”) trebuie să înceze și aceea confuzie de idei, care pe teren bisericesc ascria *limbei române și limbei rutene* oarecare *superioritate* față cu limba maghiară de stat și prin aceasta își revindecau egalitate de drept pe teritoriul statului maghiar.”

Dintre toate problemele ce le propune d. Szabó J., aceasta se pare cea mai interesantă, pentru că e cea mai complexă, și le cuprinde aproape și pe celelalte. Dar, păcat, că chiar în propunerea acesteia e mai puțin explicat. Un comentariu se impune, pentru că se pare a spune mai mult printră rânduri, decât prin rânduri. Dacă l înțelegem bine, autorul pare a voi să spună cam acestea:

„Mai grea se pare problema politică, a intereselor de stat și de maghiarizare. Pentru că, în definitiv acesta e scopul principal, pentru care am luptat, și pentru care jertfește statul atâtea sute de mii.

De „jalusia” credincioșilor de deosebite limbi nu mai vorbim. Jalusia aceea n'a existat și nici nu există. Credincioșii români așa de mult sunt despărțiți de ruteni, de pildă, încât nici un fel de raport nu este între ei. Acini de „jalusie” nu poate fi vorba. Iar dacă se gândește omul la raportul dintre ruteni și coreligionarii lor maghiarizați, ori „maghiarizări” apoi atunci nu de „jalusie” poate fi vorba, ci de ceva mai mult, mai aspru.

Dacă Sz. mai crede că introducerea limbii grecești, ca limbă liturgică, ar putea să aibă vr'o înrăurire asupra celorlalți gr. cat., cari n'au aceasta limbă în bisericile lor, apoi se înșală, — cu voie sau fără voie, crezând, că aceea ar fi avut cândva în trecut (am dori să știm când?) sau ar putea să aibă în viitor înrăurirea de a „*apropia mai mult de spiritul consolidării statului*”. Cum s'ar putea oare consolida statul, și încă statul maghiar, cu ajutorul limbii grecești, pe care nime-nime, nici chiar preoții, nu o mai înțeleg?

Ce vigoare fermecătoare poate să mai ascrie cineva acestei limbi, venerabile ce e

drept, dar *moarte*, cu totului *moarte*, pentru popoarele de azi, cari trăiesc prin limbă și pentru limbă, și cari chiar prin convețuirea cu maghiarii au învățat: *Nyelvében él a nemzet!* Prin limba s'a trăiește națiunea.

Serbările soc. noastre teatrale

Brașov, 19 Noembrie.

Ieri după amiază comisiunile alese și incredințate cu cenzurarea raportului comitetului și al cassei au ținut ședințe în localitățile casinei române și a filialei „Albina”.

Seara a urmat în sala Redutei reprezentarea „*Brândușei*”, a cărei succes a întrecut toate așteptările noastre. A fost o reprezentație splendidă cum nu s'a mai văzut în Brașov de mult timp. Ni s'a oferit o seară artistică din cele mai plăcute. A escelat cu deosebire dsoara *Marioara G. Dima*, bursiera societății noastre teatrale, care ne-a stors admirația și recunoștința prin jocul ei minunat și prin temperamentul distins artistic de care dispune. Sala arhiplină — o raritate în Brașovul nostru rece — a făcut dsoarei Dima și diletanților noștri călduroase manifestațiuni.

După teatru a urmat o animată petrecere cu dans.

Ședința a II-a.

S'a deschis astăzi la orele 10 și un sfert de viceprezidentul V. Onițiu. Public mai puțin ca ieri — urmarea petrecerii animate de azi noapte. Și e păcat, căci ședința de astăzi a oferit câteva momente deosebit de însuflețitoare și în acelaș timp instructive, cari au culminat în expozele dlui Dr. V. Braniste asupra dezvoltării problemelor societății noastre teatrale dela începutul ei până azi și în vorbirea de încheiere a prezidentului V. Onițiu.

După verificarea procesului verbal dl maior i. r. *Ladislau Popa*, după un scurt cuvânt introductiv, în care arată importanța centrului de cultură românească al Brașovului, în care s'au înfiripat unele din cele mai vechi așezăminte culturale și sociale românești, prezintă raportul comisiunii pentru înscrierea membrilor noii, care în împrejurările date este destul de mulțumitor, înscriindu-se trei membri fondatori, 28 membri pe viață, 5 membri ordinari și 1 ajutor.

Membru fondatori (200 cor.): Elena Dr. Dobrin, I. T. Chetianu adv. Craiova și Dr. Vas. Mester adv.

Membru ordinari pe viață (100 cor.): El. Dr. A. Vaida, Dr. A. Vaida, Dr. N. Garoiu, Matei Matei inv. Venetia inf., Nicolae Bogdan profesor, Dr. C. Lacea profesor, Vasile Negut profesor, Dr. St. Stinghe prof., Pertu C. Debu preot, Virgil Pop preot în Cristian, D. Greceanu preot Herman, Dum. Căpățînă Brașov, Vasile Meret preot, Dr. I. Bunea profesor, Dr. V. Glăjar adv., Dr. C. Moga adv., dna M. Burduoi soție de comerciant Brașov, I. Schiopu preot, I. Pricu prof., Vas. Micula profesor, D. Marcea inv., R. Pricu inv., St. Belindescu inv., Rom. Dogar Brașov, Dr. I. Baciu prof., Dr. Ilarie Hoadrea adv. Zărnești, păr. I. Broșu din Dârste.

Membru ordinari: N. Hociotă preot, Al. Dușoiu comerciant, I. Gavrilescu preot Tintari, I. I. Maximilian preot Stupini, Nic. Balea nantofar Brașov.

Membru ajutorator: Savu Luca învățator Satu-lung.

Donațiuni: Răposata Nina Cserged m. Csato 4 acțiuni „Arieșana” á 100 coroane.

Dl profesor I. Pricu, raportorul comisiunii pentru cenzurarea socotelilor societății, ne dă un tablou amănunțit al gestiunii financiare a societății, constată că toate pozițiile raportului co-răspund stărei faptice gășindu-se în deplină

**PRIMA ȘI CEA MAI VECHE
CASĂ DE CLAVIRE este a lui
FRANZ ȘI ALBERT RENNER**
Timișoara-Josefin str. Hunyadi 12



Mare asortiment de
PIANE, PIANINE ȘI HARMONII.
Calitatea cea mai bună. (Re 128) Prețuri ieftine.

consonanță și ordine, propune deci descărcarea cassierului și primirea bugetului. Se primește.

A urmat la cuvânt dl *Dr. V. Branisce*, raportorul comisiunii pentru cenzurarea raportului general al comitetului. Pornind dela faptul, că societatea noastră a împlinit 40 de ani de existență și că stă în pragul unei noi etape a dezvoltării ei, raportorul a ținut să arunce o privire retrospectivă asupra liniei dezvoltării problemelor societății teatrale. Societatea noastră teatrală, a zis oratorul, s'a zămislit din cel mai curat idealism și s'a dezvoltat treptat conform împrejurărilor până ce astăzi a ajuns o parte organică a vieții noastre culturale. În mod intuitiv oratorul ne-a motivat îndreptărea idealismului, care a încunjunat leagănul societății teatrale, căci pe vremurile acele prin trupele ambulante Pascali și Tardini, cari până la anul 1874 veneau an de an la Budapesta, unde era în floare o frumcăsa viață românească, era îndreptătit optimismul de-a vedea în curând realizată înfăptuirea teatrului românesc. Prin urmare ideea zidirii unui teatru românesc nu părea pe acele vremuri o idee atât de utopistă.

În urma schimbării împrejurărilor înspre rău, idealismul a dispărut, căci văzând lumea că idealul urmărit e încă atât de departe, oamenii au început să-și piardă credința. Au urmat ani de decadentă, în cari numai fostul președinte Vulcan, încunjunat de un mic grup de oameni, a știut cu un fanatism rar să susțină la suprafață stindardul teatrului. Adunări însă nu s'au mai putut ține.

Un mare noroc am avut, că în timpul acesta averea a fost administrată de un cassar cinstit, iar al doilea noroc, că sediul societății fiind transpus la Brașov, societatea a prins din nou viață, trezându-se în publicul românesc credința în trăinicia societății.

Raportorul a trecut apoi în revista evenimentele dela adunarea din Abrud (1900), Bistrița (1902), până azi, arătând treptat dezvoltarea interesului publicului față de societate și demersurile comitetului. Scopul cel mai apropiat este astăzi *crearea unei trupe ambulante*, care va avea succesul dorit, însă de abia numai în momentul, când dezvoltarea economică și financiară a poporului nostru va ajunge la acel grad, în care centrele mai mari românești vor putea susține în mod stabil 1—2 săptămâni la un trupa ambulantă. Terminând, raportorul propune aprobarea raportului general al comitetului.

Expunerile interesante ale raportorului, cari au ținut aproape 1 oră încordată atențiunea publicului, au fost cu căldură aplaudate.

Raportul general se primește împreună cu propunerile comitetului, dintre cari relevăm:

angajarea dlui Hr. Horia P.-Petrescu pe timp de un an în serviciul societății și acordarea unui ajutor de 1500 cor. Reuniunii de cântări din Brașov pentru reprezentarea operei „Cavaleria rusticana”.

Dl *H. P.-Petrescu* mulțumește pentru alegerea sa și promite a-și pune toate puterile în serviciul societății.

La orele 11 și trei sferturi vicepreședintele V. Onițiu închide adunarea aducând mulțumiri tuturor factorilor cât și publicului, cari au contribuit la succesul adunării. Dorește dlui *Dr. H. Petrescu* multă putere în noul său post și fixează adevărul, că rezultatul propășirii unei societăți depinde nu atât dela principiile frumoase, de care e condusă, ci dela hărnicia, căldura și priceperea oamenilor, cari s'au pus în serviciul ei. De încheiere ține să releveze succesul splendid al reprezentațiunii de ieri, aduce elogiile diletanților și cu deosebire dsoarei *Marioara G. Dima*, care a dovedit atâta pricepere, devotament și temperament artistic.

Publicul a făcut diletanților și cu deosebire dsoarei *Dima* îndelungate ovatiuni. Notez, că și

la sosirea dsoarei *Dima* în sala de ședințe a fost întâmpinată cu vii aclamări și aplauze.

După aceste adunarea a luat sfârșit.

„Gaz. Trans.”

Rip.

„Este mișcarea noastră teatrală un lux?”

Conferență ținută în ziua de 5/18 Noembrie 1912 la prima ședință a „Societății pentru fond de teatru român”, în Brașov.

De *Dr. Horia P.-Petrescu.*

(Continuare).

Dacă poetul *Vlahuță*, scriind despre trecutul picturii românești, oftează și constată: „mai ales pictura cere liniște și siguranță, îndestulare materială, zidiri spațioase, cu ferestri largi — o viață înfloritoare și liberă, primitoare de ceea ce înaltă aristocrație sufletească, pe care arta ar putea-o numi aerul ei”, — atunci și pentru o dezvoltare prielnică a teatrului românesc se potrivește aceiaș părere de rău că stările exterioare n'au facilitat dezvoltarea lui.

„Câmp de război ne-a fost țara, dela *Mircea* până la *Mihai Viteazul!*” esclamă *Vlahuță*. „Pictorii noștri, artiștii noștri, toți aleșii neamului nostru, au pierit în bătăliile cu *Turcii!* Deschideți istoria și vedeți ce era aici, la gurile *Dunării*, în veacul de aur al artei creștine!” (Biografia lui „*Grigorescu*” — *Vlahuță*, pg. 2.)

Dacă este, deci, cu cale să ne pară rău că neamul nostru n'a avut nici o epocă ca aceea a lui *Ludovic al XIV-lea*, în Franța — să nu dam uitării faptul, că și noi ne-am făcut datoria, dacă nu altfel, plătind cu sângele nostru liniștea de care se bucurau alții.

Și acum întreb cu inima liniștită: cum ne-am putut manifesta, relativ, atât de puțin pe terenul cultural, deci și pe terenul dramaturgiei? — și am răspunsul, care nu mă descurajază, ci-mi dă puteri să creiez de aici înainte, că neam, ceea ce mi-a fost dat să am din cauza vitregiei sorții.

Teatrul este una din expresiile cele mai înalte în evoluția unei culturi. Teatrul cere ajutorul pictorului și al poetului, al omului de muzică și al arhitectului — căci toate elementele artei lor trebuie să conglăsuiească, dacă instituția teatrală vrea să înainteze.

Adevăruri cari se știu, dar cari trebuiesc accentuate mereu.

Iată ce susține, în legătură cu aceasta, celebrul critic francez *Brunetiere* în conferențele sale despre „epocile teatrului francez” (conf. I): „...opera de teatru nu începe să existe, ca piesă teatrală, decât la lumina rampei, în urma colaborării și complicității publicului, fără de cari circumstanțe îndrăsnese să spun: n'a fost nici odată teatru și nu poate să fie altceva decât o simplă retorică”.

Constatarea aceasta, rostită ca dogmă, de care sunt pătruns și eu, va trebui să ne arunce din nou în brațele descurajării. „Cum?” ne întrebăm noi, cari facem parte din societatea pentru fond de teatru, „cum vom putea să ajungem și noi la o creangă verde, dacă mijloacele noastre sunt atât de mici și dacă lumina rampei noastre arde atât de scurt timp?”

Și în elipele acestea de descurajare e prea firesc să ne punem întrebarea: nu este mișcarea teatrală la noi un lux? N'ar fi mai bine să abandonăm întreg curentul pornit și să ne îndreptăm atenția într'alte direcții?

Întrebări, cărora li se poate răspunde mai pe îndelete, după ce s'au clarificat unele chestiuni. Iată întrebările, cari se impun dintru început, dacă vrem să răspundem conștientosi: are mișcarea teatrală o putere educativă și artistică la noi? alte neamuri ce fac sau ce au făcut, aflându-se într-o situație analogă? Și: Ce putem a-

ștepta noi dela mișcarea noastră teatrală? Aceasta este miezul lucrării mele de față și la întrebările acestea vreau să răspund, perseverând la punctul meu de vedere, fiindcă cred că am câteva argumente logice plausibile, pentru ținuta mea.

Ca să avem însă un punct de comparație, ca să vedem ce prestează străinătatea în privința artei dramatice, vă rog, doamnelor și domnilor, să ascultați o mică referadă despre manifestațiile artei dramatice, așa, cum le-am văzut în străinătate, în anii din urmă.

Întrebărilor celor 3 de mai sus le voi da răspunsul arătând cu date plausibile, după buna mea chibzuială, cărarea, care trebuie apu-cată.

Manifestațiile teatrale din străinătate se dezvoltă în ziua de astăzi în patru direcții.

Vreau să vorbesc de teatrele obișnuite până acum, cu săli mai mari sau mai mici, apoi de teatrele intime, cu principii scenice speciale, mai departe de așa-numitele „teatre în natură” sau teatre „antice”, cari încep să prindă teren tot mai mare, și — în sfârșit — de teatrele-circouri, unde se oferă publicului spectacole dramatice cu un fast deosebit.

În orașele mari ale Apusului se dau reprezentații, în teatrele cele mari, spectacole grandioase, cari costă zeci de mii de coroane. Aici vezi piesele lui *Shakespeare*, ale lui *V. Hugo*, ale lui *Schiller*, jucate cu o deosebită îngrijire scenică — încât îți se pare că iai parte la înmormântarea lui *Iuliu Cezar* sau că aștepti în domul dela *Aachen*, lângă mormântul lui *Carol cel mare*, cu *Don Carlos* împreună, alegerea sa de împărat (în „*Hernani*”) sau îți vine să crezi că iai aievea parte la încoronarea lui *Carol al VII-lea*, fiind în convoiul festiv și auzind cuvintele *Ioanei D'Arc* (Fecioara dela *Orleans*).

Directorii de teatru au dus acest curent câte odată până la extrem. În Germania s'a pornit curentul cu cumpănit, odinioară, de către un tânăr duce de *Münchingen*, de *Georghe al II-lea* — astăzi însă partea spectaculoasă înăbușe în foarte mare măsură puțința spectatorului de a da atenția cuvenită fondului piesei, părții spirituale. Ochiul este subjugat și nu dă respectul cuvenit rolului conducător al minții.

Mai simpatice este mișcarea din anii din urmă pentru așa numitele „*Kammerspiele*”, reprezentații date în saloane, cari se apropie de niște saloane mai mărișoare. Am luat și eu parte la câteva reprezentații de acestea, în Viena și în Berlin. În Berlin, în „*Kleines Theater*” sau în localul de lângă „*Deutsches Theater*”, la așa-numitele „*Kammerspiele*” conduse de *Max Reinhardt*, se dau reprezentații rotunzite în fața a 3 până 400 de persoane. Te simțesti ca într'un salon mare, scaune luxoase, comode, scena parcă a dispărut cu totul, căci distanța e nespuse de mică între spectator și actor. Din cauza aceasta nici grimarea actorilor nu poate fi identică ca la reprezentațiile cele obișnuite în săli mari. Se observă fiecare expresie a feții, fiecare gest, încât actorul trebuie să reducă gesturile și mimica feții, luând în considerare localul, în care joacă. E alta atmosfera din sală, decât aceea din teatrele cele mari. Toate sunt mai intime, mai imediate, încât conflictele de o psihologie mai fină pot să fie aperate din partea noastră mult mai spontan, decât se întâmplă aceasta într'un teatru mare. Aici e locul pentru monoloagele lui „*Tasso*” de *Goethe*, pentru „*Nora*”, pentru „*Hedda Gabler*” de *Ibsen*, pentru comediile-proverbe ale lui *Musset* și pentru atâtea zeci și zeci de alte piese, cari prind un joc mai intim, cari se simțese stingherite dacă e un public prea numeros în sală.

Aș avea multe de discutat în privința felului acestuia de interpretare, aducând argumente pro și contra, citând păreri remarcabile — dar aceasta ar fi o lucrare independentă, ceea ce nu cadrează cu scopul meu de astăzi.

Turnătorie de fer și fabrică de mașini societ. pe acții în Oradea-Mare (Nagyvárad) Össi-tér.

Fabrică de mașini agricole, de pluguri și de șinuri pentru căi ferate înguste; construcții de fer, lucrări de comunicație, atelier pentru reparaturi, birou tehnic. (8 91-90) TELEFON n-rul 340

Al treilea curent distinct în zilele noastre este curentul „teatrului în natură” sau „antic”, cum i se mai zice. Vezi fi cetit, Doamnelor și Domnilor, în jurnalele noastre, că la *Sinaia* s'a înființat un astfel de „teatru antic”. Sub patronajul înalt al curții domnitoare se reprezintă piese clasice de *Euripide* și între altele și o piesă scrisă anume spre scopul acesta de poetul nostru *Victor Eftimiu*.

Aici e tocmai contrarul dela arta dramatică în miniatură, de care am vorbit mai înainte. Pe un tâpșan de verdeață, potrivit pentru reprezentații teatrale în urma împrejurimii muntoase, care formează culisele naturii, joacă actorii în fața spectatorilor, cari sunt așezați — de se poate — într'un semicerc. Aici e cu cale să vorbească actorii mai tare, ca să poată fi auziți — fetele sunt șilite să primească suliman mai mult — gesturile au să fie mai pronunțate.

În *Franța*, în *Orange* și în multe alte orașe, în *Germania* în *Rüdesheim*, lângă Rin, se dau astfel de reprezentanții, mai mult sau mai puțin reușite.

Curentul acesta nu este nou, după cum ne spune chiar și numele: „teatru antic”, dar în timpul din urmă a fost reluat cu mult entuziasm din partea francezilor, jucându-se chiar și piese moderne în maniera aceasta. Cine a vizitat *Drezda* își va aduce aminte de frumosul „Naturtheater” din grădina cea mare (*Grosser Garten*), unde se juca în secolul al 18-lea teatru, pastoral mai cu seama, din partea curții regale.

În *Weimar* se află un minunat „teatru în natură”, în parcul *Belvedere*, unde juca și *Goethe* câte odată.

(Va urma.)

Discursul deputatului român Isopescul în delegațiune.

În ședința plenară a delegațiunii austriace de ieri, deputatul român din *Bucovina*, dl profesor universitar *Dr. Constantin Isopescul-Grecul*, a rostit un foarte important discurs despre politica externă a monarhiei noastre, dar mai ales despre politica de persecuții a guvernelor ungare față de *Românii* de sub coroana *Sf. Ștefan*.

Dl Isopescul este de părere că relativ la politica externă trebuie să ne ferim de discuții minuțioase, deoarece față de schimbările continue ale evenimentelor externe discuțiile nu pot avea un rezultat pozitiv. De aceea fiecare orator de până acuma i-a dat ministrului de externe statul ca să facă tot posibilul, bine înțeles ținând cont de situația externă. Foarte prețioase sunt informațiile pe cari le-au dat diferiții delegați, deoarece ei au exprimat dispoziția sufletească ce există în politica internă și externă. Dl Isopescul este de părere ca să i se dea ministrului de externe toată libertatea de a-și forma o judecată din discursurile rostite până acuma. Sâmburele problemei austro-ungare trebuie căutat în atitudinea ostilă a *Slavilor* din jurul monarhiei.

Dacă scrutăm această chestiune, ajungem la rezultatul foarte important care ne spune că neîncrederea statelor din jurul monarhiei este de căutat în prima linie în traterea rea a naționalităților din monarhie înrudite cu populațiunea din din statele respective. Dară și aici nu e vorba de naționalitățile din *Austria*, cari, ori cum, își afirmă dreptul lor, ci mai mult de chestiunea naționalităților din *Ungaria*.

Dacă tratăm în delegațiune chestiunea naționalităților, nu înseamnă că ne amestecăm în afacerile unui stat străin, deoarece delegațiunile sunt obligate să critice stările din *Ungaria*, când aceste stări strică politicii externe a întregii monarhii. O colecție a știrilor din ziarele din *România* ne înfățișează o serie mare de doleanțe pe cari cu foarte mare dreptate le ridică *Românii* din *Ungaria*. După o cercetare mai amănunțită a acestor doleanțe ajungem din nefericire la rezultatul că aceste doleanțe sunt cu totul îndreptățite. Oratorul spune că actuala lege electorală din *Ungaria*, mai ales însă aplicarea ei nedreaptă, colosalele abuzuri comise cu ocazia alegerilor, precum și terorismul *Ungurilor* care iese cu astfel de ocazii la iveală, toate acestea sunt singurele motive de ce milioane de *Români*, cu ocazia ultimelor alegeri, când nenumărați alegători *români* au fost împușcați de jandarmi, n'au fost în stare să alogă decât cinci deputați

naționaliști. Din aceleași motive induse mai sus, *Românii* sunt excluși din comitetele comunale și din congregațiile comitatense. Administrația și justiția se face numai în limba maghiară de către funcționari șovinisti, iar biserica este persecutată, fie ea gr. or. sau gr. cat.

„Dreptul de intrunire” li-i îngreuiat în ori ce privință, ba chiar li-i oprit să vorbească la adunări în limba românească, când comisarul afirmă că el înțelege numai limba ungurească. Inconveniența acestui sistem o aflăm însă în noua reformă electorală, care se face, conform tendinței unanime a tuturor partidelor maghiare, în așa fel că *Românii* capătă numai un număr de mandate extrem de mic. Față de acest procedeu guvernul ungar se justifică cu scuza că ar exista o irredentă, o fantomă, pe care guvernul o evocă totdeauna atunci când voiește să-și scuze samavolnicurile și abuzurile sale. Nu există o irredentă românească și nici nu va exista niciodată. O tendință pentru unirea cu regatul român nu există și din cauză că *Românii* din monarhia noastră sunt cu mult mai bine situați decât cei din regat*). Judecând situația în întregime ei, *România* este legată de *Austria* și *Austria* de *România* prin interesele lor speciale, și anume în așa fel că o schimbare în aceste raporturi amicale ar fi foarte păgubitoare pentru ambele state. Raporturile amicale cu *România* pot să dureze numai atunci, când i se va pune capăt agitației rusefile din *Ungaria* prin regularea chestiunii naționale. Lucrul acesta l'a promis contele *Tisza* înainte de doi ani, cu toate aceste nu s'a isprăvit în privința aceasta nimic. În ultimul număr din *Duminea trecută* alui „*Az Ujság*” se relevă în mod expres că în urma schimbărilor din *Balcani* este necesară rezolvarea fără prejudeții a chestiunii naționalităților din *Balcani*. O astfel de schimbare în concepția cercurilor conducătoare din *Ungaria* trebuie salutată, căci atunci ar fi asigurată pacea internă și externă a monarhiei.

Dl Isopescul repetă cele ce le-a spus deja în comisia pentru armată, că în caz de necesitate națiunea română fără multă vorbă și necondiționat va lua armele. În necondiționarea aceasta rezidă încrederea care o are națiunea română în domnitorul său, în dinastie și în conducătorul politicii noastre externe”.

Discursul acesta, deosebit de important, în care dl prof. univ. dr. Isopescul-Grecul s'a făcut interpretul durerilor și suferințelor noastre în fața celui mai înalt for politic al monarhiei a fost primit cu deosebită atenție de delegații austriaci.

*) Bunăoară cei din *Bihor*, din *Maramurăș*, din *Câmpia Ardealului* etc. N. R.

Între pace și război.

Viena, 19 Noembrie.

Opinia publică a *Vienei* reoglîndește toate părerile și curentele diferitelor partide și naționalități din monarhia noastră, păreri relative la chestiunile actuale ale politicii externe. Aici, în *Viena*, poți auzi cele mai variate versiuni pentru război sau împotriva războiului. Vestile despre maltratarea consulilor austro-ungari din *Novibazar* din partea trupelor sârbești au produs în *Viena* o indignare ne mai auzită și elementele cele mai pașnice declară că o putere mare, ca monarhia noastră nu trebuie să permită o astfel de violare a dreptului ginților. Cu toate acestea unii optimiști mai speră că pacea va putea fi salvată, deoarece știu că la locurile cele mai competente s'a dat declarația că războiul numai atunci va inevitabil, când toate mijloacele pentru menținerea păcii vor fi epuizate. O dovadă convingătoare despre existența acestei dispozițiuni prea înalte este și declarația de ieri a contelui *Berehtold* în delegațiunea austriacă, declarație relativă la consuli austro-ungari din *Prizrend* și *Mitrovița*. Tonul acesta de extremă rezervă îl întrebunțează numai atunci când ai ordin expres să eviți totul ce ar putea periclita pacea.

Cu toate aceste se fac cele mai întinse pregătiri pentru un război eventual. Din mulțimea de detalii cari i-ar putea interesa pe cetitorii noștri, corespondentul *Dvoastre* va povesti numai pe cele mai vrednice de atenție. Pe toate liniile ferate, mai ales pe cele ce duc spre sud, circulă

de câteva zile o mulțime de trenuri militare. Aici nu e vorba de transporturile de recruți, de cari vorbește și comunicatul oficial, ci de transporturi de trupe întregi și de rezerviști chemați sub arme. Impiedecarea circulației prin trenurile militare se resimte foarte tare, mai ales că o mulțime de trenuri principale nu mai circulă de loc. În toate stațiunile în cari se află depozite cu material de război, ca de pildă pe linia trenului de sud de lângă *Wiener-Neustadt*, unde sunt situate fabricile de munițiuni și pulberării cele mari, în *Klosterneuburg*, lângă *Viena* unde se află numeroasele depozite ale regimentelor de geniu, stau vecinic trenuri cari sunt încărcate. Magistratul orașului *Viena* a primit ordinul ca să accelereze toate lucrările pregătitoare pentru mobilizare. Oficialii nu voiesc să știe nimic despre aceste măsuri. Repertoriul pressei a fost restrins în privința aceasta, cu toate că prefecturile s'au adresat primăriilor ca să le exponeze hărțile de mobilizare și și actele pentru chemarea sub arme a gloatelor.

Și de altfel avem o mulțime de alte informații cari denotă că cu toate asigurările de pace, ne pregătim pentru toate eventualitățile. O mare parte din corpul inginerilor militari din diferitele corpuri a fost trimisă de săptămâni cu ordine secrete la granița sudică.

Că am putea să contăm și cu un eventual război cu *Pusia*, putem deduce din următoarele împrejurări: Conducerile marilor ziare au primit ordin din partea biroului de presă dela ministerul de război ca să designeze de cu bună vreme pe corespondenții lor de război pentru un al doilea teatru de război. Astfel că trăim niște vremi foarte critice, între război și pace.

Austriacus.

Note actuale.

Martiri.

— Corespondență particulară. —

Panciova, 19 Noembrie.

Între cei vre-o 3 milioane locuitori ai marelui regat al *Serbiei*, numărul *românilor*, numărul nenorociților noștri frați de sânge, e de vre-o 600 mil. Dintre acești desmoștenți, din punct de vedere cultural și național românesc, vre-o 500 mii vorbesc dulcea noastră limbă daco-română, iar restul limba macedo-română.

Românii din *Serbia*, cari locuiesc pe teritoriul dintre *Dunăre* și *Timoc*, apoi pe linia dintre *Zaecear* și *Paracin*, de când fatalul destin al neamului nostru i-a osândit ca ei să aparțină cetățenilor statului sârbesc, nu au avut și nici acum nu au biserică și școală românească. Dar, mulțumită vitalității neamului nostru, ei nu s'au contopit în neamul sârbesc.

E adevărat, conștiința lor națională e degenerată; ideal național nu au; mândria națională nu o cunosc, ci însă și acum, sigur numai din instinct propriu, vorbesc limba lor strămoșească; ei știu că sunt *români*.

Da. Își vorbesc limba strămoșească și știu că sunt *români*. Atât și nimic mai mult...

Să nu-i condamnăm însă; pentru că nu ei poartă vina întunerului, din punct de vedere național românesc, care îi înăbușește.

Prigonirile dela cari acești descendenți ai lui *Trăian* sunt părtași, mai cu seamă din partea autorităților bisericesti și administrative, sunt la ordinea zilei și nespuse de revoltătoare.

Și acum, în actualul război al *Serbiei* cu *Turcia*, mii dintre acești *români*, au trebuit să-și părăsească copilașii, părinții; să părăsească pe toții iubiții lor și apucând arma în mâni să-și verse sângele pentru eliberarea de sub jugul turcesc a fraților de sânge, a asuprașilor lor!

În spitalele din *Belgrad* astăzi zac mulți *români*, cetățeni ai *Serbiei*, cari au fost răniți pe câmpul de luptă.

Un cetățean ungar cercetând pe răniții din numitele spitale, a observat că unii dintre ei nu vorbesc bine limba sârbească. Atunci i-a întrebat:

— Sunteți d-v. români?

Toți răniții români deodată, ca atlnși de un puternic curent electric au tresărit, apoi cu frică, cu groază se priveau.

Abia după câteva clipite de reculegere, unul dintre ei a șoptit:

— Da suntem români.
Evident, li-s'a interzis chiar și vorbirea limbei lor strămoșești!!!

Și un astfel de barbarism, un astfel de vandalism, are loc în veacul al douăzecilea!!!

Români din patru unghiuri, reculegeți vă pentru a salva pe frații noștri de sânge din Serbia, pe acești cu adevărat martiri.

Frunză.

Agravarea conflictului austro-sârb.

Macedo-românii persecutați de Greci. — Conflictul austro-sârb. — Austro-Ungaria a trimis ultimul ultimatum Serbiei? — Daneff și Românii-macedonenii. — Inaintarea trupelor sârbo-muntenegrene spre mare. — Tratatul de pace. — Incurcișătorul „Elisabeta” la Constantinopol. — Poarta continuă războiul Lupta dela Monastir. — „Neutralitatea Rusiei”?

Arad, 20 Noembrie.

E într'adevăr ne mai pomenit, cum nici astăzi Austro-Ungaria n'a putut să silească pe Sârbi ca să-i dea cuvenita satisfacție pentru palma diplomatică ce i-au aplicat, tratând pe consulul austro-ungar din Prizrend ca pe un simplu prizonier. Azi e termenul când guvernul din Belgrad ar trebui să dea răspuns notei monarhiei noastre trimisă Serbiei prin consulul Ugron. Ei bine, cu toate că nota ministrului nostru de externe are caracterul unui ultimatum în momentul de față așteptarea noastră a fost cu totul zadarnică. Cum să ne explicăm îndrăzneala fără de margini a micului regat din dreapta Dunării!? Unii îl explică așa că Serbia are pe ascuns sprijinul Rusiei. Cum rămâne atunci cu asigurările Rusiei că nici dorința ei nu e decât aplanarea cât mai urgentă a conflictului balcanic? Ba ce e mai mult, Rusia în nota sa provoacă direct pe Sârbi să revină la sentimente mai bune. Mai curînd suntem aplicați să vedem în gestul Serbiei o nesocotință, comisă în focul războiului, un act de care se tem acum să-și dea seama și e foarte probabil că în răspunsul ce-l va da la nota ministrului nostru de externe guvernul sârbesc își va cere scuzele pentru actul nesocotit dela Prizrend. De altfel, azi nimic nu putem spune cu siguranță. Nu ne rămâne decât să așteptăm cu răbdare ce va aduce ziua de mâine.

Macedo-românii persecutați de greci.

Salonic. — Grecii ocupând unele localități din Macedonia, locuite de români, au reînceput vechile lor persecuții îndreptate odioasă împotriva acestora. În localitatea Veria, care este un centru românesc din cele mai importante din Macedonia, Grecii au comis execuții cari nu cadrează de loc cu intențiunile liberatorii afișate la început. În tîia lor grije a fost să dea în judecată pe toți notabilii români, pe motiv că aceștia se dedeau la agitațiuni antinaționale. Notabilul român Tushu Badreleni și cei doi copii ai săi, fii lui Toli Hagi Gogo, Ciometti, G. Soldato, Nucia Metriut și Dem. Badrelesie au fost puși în fiare ca cei mai ordinari răufăcători. Notabilii Toli Hagi Gogo și Dr. Badrelesie au fost trimiși sub escortă la Salonic

și nimic nu se mai știe azi de ieri. În comunele românești Dolani, Marushe și Xirolniadi, preoții și institutorii români au fost dați afară și înlocuiți cu greci.

Austro-Ungaria transportă trupe la graniță.

Szombathely. — De vre-o câteva zile mari transporturi de soldați marinari și artileriști trec prin Sombathely spre Triest. O parte a secției de mitraliere din Szombathely a fost trimisă imediat la Bruck.

Seghedin. — Incepând din săptămâna trecută mari transporturi de trupe trec prin Szabadka spre Bosnia și Dalmația. Ieri au trecut mai multe trenuri militare cu soldați din Bichișciaba, Oradea-mare și Seghedin.

Szabadka. — Aci au fost concentrate numeroase forțe urmate pentru întărirea graniței... Zilnic trec prin gară numeroase trenuri militare spre Bosnia.

Pentru ce întârzie răspunsul Serbiei.

Belgrad. — Prin fapta capitulării armatei turcești din Macedonia afară de trupele cari înaintează spre Adriatică întreagă armata sârbească e liberă. Se crede, că prin întârzierea răspunsului la nota puterilor triplei alianțe guvernul sârb voiește numai să câștige timp pentru concentrarea armatei sârbești contra Austro-Ungariei. Ziarele afirmă, că războiul între Austro-Ungaria și Serbia e inevitabil. Corespondenții de războiu francezi și englezi au sosit deja în Belgrad, pentru ca din lagărul sârbesc să privească războiul Serbiei contra Ungariei.

Austro-Ungaria a trimis ultimatum Serbiei?

Budapesta. — „Budapester Tagblatt” primește din sursă bine informată următoarea telegramă:

Azi seară la orele 6 Ugron ambasadorul nostru la Belgrad va preda guvernului sârbesc ultimatumul monarhiei austro-ungare în chestia consulului nostru dela Prizrend.

Daneff și românii din Macedonia.

Paris. — În „Le Temps” se rezumă părerile d-lui Daneff, președintele Sobraniei, așa cum

rezultă din impresiile culese de personalitățile politice din Budapesta cari au venit în contact cu bărbatul de stat bulgar. Despre ideile bulgare, asupra aromânilor se spune:

„Cuțovlahii nu formează o naționalitate numeroasă și compactă. De altfel foarte puțini se vor găsi în limitele noiei Bulgariei. Cei mai mulți se vor găsi în Epir, un număr oarecare va fi și în Albania”.

În privința revendicărilor române se spune:

„Intinderea teritorială pe care o cere România la sudul Dobrogei formează, cred, dificultatea cea mai mare pentru diplomația bulgară. Aceasta nicănu vorbește despre această chestie. Ea nici nu poate concepe cu ce titlu cabinetul din București ridică asemenea pretenții, căci România n'a alutat întru nimic pe aliații balcanici”.

Mari mișcări de trupe române.

Odesa. — Ziarele afirmă, că în România se fac mari mișcări de trupe și că se semnalează prezența la București a unui număr din ce în ce mai mare de ofițeri austriaci.

O informațiune din Petersburg spune că în cercurile politice locale nu se ascunde că România trebuie considerată ca un factor important din cauza excelențelor condițiuni ale armatei sale.

Trupele sârbo-muntenegrene au ocupat Alessio.

Rieka. — Se comunică oficial, că ieri seară trupele sârbești și muntenegrene au ocupat Alessio. Garnizoana turcească a capitulat.

Neînțelegeri în diplomația rusească.

Petersburg. — Ziarul „Novoie Vremja” este informat că între ministrul de externe Sassonow și Hartwig, ambasadorul Rusiei la Belgrad s'au ivit mari neînțelegeri. Sassonow trimitea instrucții contradictorii lui Hartwig, fără să ia în considerare rapoartele acestuia, în care spunea, că pentru Rusia ar fi o catastrofă dacă ar lăsa pe Serbia singură... În sfârșit Hartwig a cerut permisiune să poată raporta verbal în chestie, Sassonow l-a refuzat însă, asigurându-l că el, Sassonow, are cea mai deplină încredere în dânsul și că nu voiește să-i știrbească inițiativa.

Tratatul de pace.

Petersburg. — Kiamil pașa a comunicat d-lui Giers, ambasadorul rus de aci că din cauza holerei a intervenit pe lângă regele Ferdinand pentru încheierea armistițiului. Kiamil pașa a promis că nu va mai aduce noi trupe din Asia și va evacua linia Ceataldja, dacă Bulgaria renunță la ocuparea Constantinopolului. Despre predarea Constantinopolului însă nici vorbă nu poate fi.

Belgrad. — Corespondentul special al ziarului „Stampa” anunță că Bulgaria a formulat următoarele condițiuni pentru încheierea armistițiului:

Armata turcească să se predea sau să fie transportată în Asia mică sub controlul armatei bulgare; Autoritățile militare și civile ale Turciei să garanteze liniștea în Constantinopol; Intrarea regelui Ferdinand în Constantinopol.

Pentru pace Bulgaria a formulat următoarele condiții:

Turcia renunță la toate posesunile ei europene;

Califatul își schimbă reședința la Brussa; Dardanelele, Bosforul și Marmara vor forma noua graniță bulgară;

Strâmtoarea va fi deschisă vasele de război sub controlul Bulgariei.

„Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin”.

Acesta este secretul succesului nostru.

Cul îi trebuiesc dar
mobile frumoase, ieftine
și bune

So 228-100

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de preț.

Joi,

Ace dreptul strâm...
Cor proclan...
Dac bulgari...
o consi...

Rjel petentă...
de acor...
pace fă...
indată...
ceasta...
nile mi...
rea pla...
fie imp...
dițiunil...
pare, a...
rea ace...
ține zil...

Buc stru „E...
nel Neg...
pol, an...
are pe...
bine ec...
necesari...
dantul...
Mișu, r...
grijirea...
locuesc...
nicat c...
iar vas...
rînd cu...
în Daro...

Con baza ra...
luat ier...
mai ma...
adus-o...

Belg lui a p...
mare. S...
dat.

Belg ieri pop...
pele să...
prizonie...
întreg...
Multim...
stenitor...
trecând...
marea...

Lup Dumine...
rupere...
dela C...
luat pa...
stenitor...
sub cor...
avut pie...
Deși te...
grele, S...
silit pe...
foarte...
nimicite...
depus a...

Galat seasă...
dați ec...

Ingin diplo...
antori...
Braș...

Aceasta înseamnă că Bulgaria își revendică dreptul de a fortifica țărmul de partea ei a strâmtoarei.

Corespondentul mai află că Salonicul va fi proclamat oraș liber sub administrația Greciei.

Dacă Turcia nu va primi aceste condițiuni, bulgarii își vor continua operațiunile fără nici o considerație.

Rjeka. — După informațiuni din sursă competentă și Muntenegrul ar fi gata să consimtă, de acord cu statele aliate, la propunerea de pace făcută de Kiamil pașa și ar fi manifestat îndată această dispoziție a sa Bulgariei. Această nu însemnează însă că toate operațiunile militare sunt imediat suspendate. Executarea planului primitiv al războiului nu trebuie să fie împiedicată prin aceasta. În ce privește condițiunile de pace, Muntenegrul va stăruii, se pare, asupra predării Scutarilor, deoarece luarea acestuia nu este decât o chestiune de puține zile.

Incrucișătorul român „Elisabeta” la Constantinopol.

București. — De Vineri, incrucișătorul nostru „Elisabeta” pus sub comanda d-lui colonel Negrea, a atins țărmul orașului Constantinopol, ancorându-l la Dolma-Bacce. Incrucișătorul are pe bord în afară de echipaj, 150 de oameni, bine echipați. Vasul are cu sine toată muniția necesară și astăzi au sosit mitralieze. Comandantul vasului ascultă de instrucțiunile d-lui Mișu, ministrul plenipotențiar, care are sub îngrijirea sa numeroasele familii românești cari locuiesc la Constantinopol. Astăzi, ni s'a comunicat că cei 150 soldați au și debarcat la Galata, iar vasul a luat pozițiune în fața orașului în rând cu celelalte incrucișătoare care postează în Dardanele.

Poarta continuă războiul.

Constantinopol. — Consiliul de miniștri în baza raportului făcut de ministrul de război a luat ieri hotărârea să continue războiul cu cea mai mare energie. Hotărârea aceasta guvernul a adus-o la cunoștința sultanului.

Lupta dela Monastir.

Belgrad. — Oficial. — Ocuparea Monastirului a produs aici o bucurie și însuflețire foarte mare. S'a constatat că 40.000 de Turci s'au predat.

Belgrad. — Ministrul de justiție a anunțat ieri poporului adunat în fața ministerului că trupele sârbești au ocupat Monastirul și au făcut prizonieri 40.000 de soldați turci împreună cu întreg statul major al armatei turcești de est. Mulțimea a făcut ovații entuziaste regelui, moștenitorului de tron și ministrului de război apoi trecând în fața conacului a serbat până în zori marea victorie sârbească.

Lupta dela Monastir, care a ținut Sâmbătă, Duminică și Luni înainte de amiazi fără întrerupere, a fost cu mult mai **vehementă decât cea dela Comanovo și Prilep.** În lupta aceasta a luat parte armata primă sub conducerea moștenitorului de tron și o parte a armatei a treia sub conducerea generalului Jancovici. Sârbii au avut pierderi foarte mari dar Turcii și mai mari. Deși terenul de luptă a fost unul dintre cele mai grele, Sârbii totuși au trecut riul Zonareka și i-a silit pe Turci a se retrage ocupând 5 poziții foarte însemnate. De aci apoi s'au dat focuri nimicitoare asupra Turcilor cari după amiazi au depus armele.

„Neutralitatea Rusiei”?

Galati. — Vaporul navigațiunei de stat rusească, „Morjak” a sosit la Rustiuc cu 700 soldați echipați de război între cari s'au observat

foarte mulți ofițeri de cazaci cu chivile lor albe. Tot atunci a sosit vaporul rusesc „Sveta Sergii” de care erau legate două șalupe de mare cu cai militari și alte două cu muniție. Pe Oltenița a trecut spre Rustiuc vaporul bulgar „Bulgaria”, pe a cărui bord s'au observat mai multe sute de voluntari și mai mulți ofițeri ruși.

INFORMAȚIUNI

Arad, 20 Noembrie 1912.

Fulgi de zăpadă.

Au căzut întâi fulgi de zăpadă în tristeta pustiu-lui Noembrie. Și când în serile târzii, obosit de sgomotele zilei, te închizi în odăita ta, cu falfăiri de paseri legendare vin să te înduioșeze amintirile. Dela zilele în cari învățam din Abecedar și până ieri, îmi trece prin suflet, trecuta viață, ca un magic joc de Cinematograf, acuz cu jocuri strengărești, acuz cu ceasuri de plumb și cu vegheri amare. Un copil pe care poveștile îl făceau să sufere pentru cei ce cădeau jertfă, pentru lumile întâlnite în cărțile lui, vine adese la mine.

Un copil care recita duios „Movila lui Bureel” și „Mănăstirea Argeșului” părinților lui, mă privește îndurerat din noaptea de basme a copilăriei lui. El mă poartă prin pădurile virgine, unde cântă privighitoarele, cari le-a întâlnit în „Cartea lui de cetire” și unde într-o peșteră sub o pânză mare de paianjen e ascuns un principe fugit din luptă. Un copil cu ochi senini mă privește în față... și copilul ce mă privește sunt eu.

Unde-s lumile lui albe?! S'au prăpădit de mult... demult... Și cel ce odată recita duios „Mănăstirea Argeșului” să-și distreze părinții, azi își caută zadarnic un rost în lume, azi își chinuie condeii pentru un codru de pâne și vânează himere în cari îi place să creadă.

Copil duios cu mâni moi și cu obrăjori îmbujorați, rămâi, rămâi în purpuriul lumilor tale! Ce cauți tu la mine, când la geam îmi cântă vântul lui Noembrie și când Noembrie e în sufletul meu nestatornic?!

Veacul nostru e veacul cuceririlor și al desastrelor, veacul automobilismului, veacul aeroplanelor și mai presus de toate veacul futuristilor. Dar după atâtea triumfuri bătrâna Europa trece azi prin zile grele. Războiul din Balcani se pare că se va întinde, căci dacă Iubirea și Dreptatea nu pot încapa pe pământ, vin tunurile să-și facă drum cu cântecele lor. Lăcomia are gură enormă și Europa vrea sânge. Veacul nostru de strălucită civilizație își cere tributul de hecatombe ridicate din sârmane tidve omenesti.

Europa vrea să rădă și ea un simbol al peirei, a cel sinistru „ris roșu” zugrăvit sguduitor de scriitorul Leonid Andreev se va proiecta poate peste pustietățile preschimbate în mări de corbi și de cadavre zdrobite.

Dorobanții României vor mai trece poate în mars Dunăea și vor ride și ei în ploaia de gloante, în ororile războiului modern.

Islamul a jurat să moară eroic. Marele Vizir declară că dacă vor fi învinși, el și Sultanul nu vor părași nicicând Constantinopolul, ei va sta să fie omorât la masa lui de lucru.

Ce va fi? Cine-ar putea-o spune!? Se pare însă, că Stambulul își cântă cântecul de lebedă.

Junii turci își vor pleca îndurerăți capul și voluptoasele cadăne pe elegante yachuri vor trece poate înduioșate Bosforul încântător spre altă țară și grozavul „ris roșu” se întinde poate peste bătrâna Europă!

A. Lodola.

— Măne, Joi, fiind sârbătoare — Arhanghelii Mihail și Gavril — numărul viitor al ziarului nostru va apare Vineri noaptea.

Dela „Reuniunea femeilor române din Arad”. Se aduce la cunoștința tuturor celor interesați că numerele cari au câștigat cu prilejul tragerei lozurilor vor fi publicate în nrul de Sâmbătă al „Românului”.

M. S. regele Carol pentru soldații înecați în Dunăre. Din București ni se anunță, că din inițiativa M. S. regelui Carol s'a hotărât să se ridice un monument în onoarea soldaților înecați în Dunăre. Pe acest monument se va scrie numele soldaților morți.

Jubileu de 25 de ani al protopresbiterului din Lugoj, Dr. G. Popovici. Cunoscutul scriitor de istorie bisericească și în general de istorie a românilor bănățeni, dl Dr. G. Popovici, și-a serbat Luni jubileul zilei în care s'au împlinit 25 de ani dela instalarea ca protopresbiter al tractului Lugoj. Cu acest prilej s'a oficiat serviciu divin prin Prea Cuv. Sa Dr. T. I. Badescu asistat de înaltele fețe bisericești ale diecesei Caransebeșului. În numele P. S. Sale d. episcop Dr. E. Miron Cristea, în numele consistorului dicesan, al institutului teologic-pedagog precum și al reprezentanței orașului, a fost felicitat de distinse notabilități ale vieții noastre publice din acel oraș. S'au scos la iveală meritele acestui bărbat, consacrate de Academia Română alegându-l membru corespondent — ca istoric, și s'a desfășurat activitatea politică a d-sale, ales fiind în două rânduri deputat în camera ungară, reprezentând voința cetățenilor din cercul Lugojului. Atât preoții cât și învățătorii din protopopiatul Lugojului au știut imprima acestei sărbători un caracter de înaltă valoare morală, pe fondul căreia străluceau virtuți de stimă și recunoștință din partea acelora cari au știut prețui faptele jubilarului, — atât preoții cât și învățătorii au pus bază câte unui fond cu acest prilej.

Coroană eternă pentru fondul ziaristilor. Familia Dr. Stefan Rozvan din Ilia-Mureșană a dăruit 20 cor. pentru fondul ziaristilor, în loc de cunună pe sicriul regretatei doamne Lucreția Herbay n. Tămășdan.

Noi advocați români. D-nul Dr. Aurel Blaga anunță că și-a deschis cancelaria advocațială în Cluj, strada Jókai Nr. 3.

Dl Dr. Serafin Trif anunță că și-a deschis cancelaria advocațială în Geoagiul de jos (Algyógy).

Nou administrator al Casei Bisericeilor. Dumineca trecută s'a făcut în București instalarea noului administrator al Casei Bisericeilor în persoana P. S. Arhiereului Bartolomeu Băcăoanul. La această solemnitate I. P. S. Mitropolitul Primat, membri ai sfintului Sinod, D. Dissescu, ministru de instrucție etc. Înainte de ce P. S. Arhiereul Bartolomeu Băcăoanu a depus jurământul, d. ministru Dissescu și I. P. S. Mitropolitul au rostit câte un discurs despre însemnătatea Casei Bisericeii, una din cele mai de seamă instituțiuni culturale din România. D. Dissescu a făcut o bună achiziție în persoana P. S. arhiereului B. Băcăoanu care este un om de legi, un om politic și un om religios.

La Reuniunea meseriașilor români siblieni a fost primiți următorii membri ordinari: Nicoleta Stanislav (originar din Besimbac, fiu de bărdas) sodal lăcătuș, G. Magda (orig. din Drimbariu, fiu de econ.), George Balea (orig. din Cojasca—România, fiu de econ.) sodali fauri, V. Surdu (orig. din Biertan, fiu de morar), sod. căldărar, Petru Giurculete (origin. din Domnești—România, fiu de econom), Ioan Hărbescu (orig. din Buzău—România, fiu de șef de atelier cu 2 gimn.) și Teodor Artenescu (orig. din Bistrița, fiu de bărdas), sodali croitori, Alimpu Aron (orig. din Roșia-de-Secaș, fiu de econ., cu 2 gimn.), sodal cismar, Nicolae Badea (orig. din Brașov, fiu de plapomar), sodal compactor și Cornel Georgescu (orig. din Sibiu, fiu de colegător tipograf, cu 2 gimn.), sod. frizer.

Zăpadă în Cetinje. Decâteva zile orașul Cetinje e înzăpezit. Diligența poștei nu mai poate pătrunde în orași. Bărbații fiind în război, fe-

Biroul tehnic G 324
Inginer diplomat Robert Goldschmidt
 autorizat legal. Telefon: 489.
Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

Dă consultări în toate chestiile industriale și tehnice-industriale
 :- Proiectează și execută stabilimente electrice și de mașini. :-
Liferează turbine, roate hidraulice și pompe centrifugare, după construcții speciale probate.
 Execută stabilimente hidrodinamice și de mori.
Liferează mașini pentru toate ramurile industriei.

meile și copiii curată zăpada în oraș și în împrejurimi, spre a restabili circulația. În fruntea lor stă însuși ministrul de interne, care a luat lopata spre da exemplul sacrificiului.

Pretendenții la tronul Albaniei. Dacă albanezii vor reuși în fine să capete autonomia, întrebarea e cine va ajunge pe tronul Albaniei. De pe acum se fac propuneri. Unii socotesc că cel mai bun lucru ar fi să se cheme pe tronul Albaniei un prinț dintr-o familie domnitoare europeană și anume dintr'un stat neutru. Nu trebuie să uităm însă, că există și pretendenți indigeni. Dintre aceștia, „Neues Wiener Journal”, socotește ca venind în prima linie pe prințul Albert Ghica.

Iată cum se exprimă ziarul vienez despre Albert Ghica și despre Ghiculești.

„Printre pretendenții la tronul Albaniei trebuie să socotim în prima linie familia Ghica; ea joacă de multe secole un rol important în peninsula balcanică.

Albert Ghica, stabilit acum la Roma, se și întitulează, în mod oficial, pretendent la tronul albanez și, după cum anunță telegramele din Roma, a și plecat în interiorul Albaniei, ca să pregătească proclamarea sa ca prinț, după ce, cu ani în urmă, lansase proclamații, în numele comitetului național albanez pentru renașterea Albaniei. Ghiculeștii sunt o veche familie princiară albanesă, ai cărei descendenți trăiesc azi mai mult în România, unde au jucat de repetiteori, importante roluri politice. Prințul Gheorghe III Ghica a fost în a doua jumătate a veacului XVIII hospodar al Munteniei și Moldovei, și în 1777 a fost executat pentru că s'a opus anexării Bucovinei la Austria. Dimitrie Ghica a fost dela 1808 până la 1870 prim-ministru al României, apoi președinte al Camerei. Prințul Alexandru X Ghica a domnit dela 1834 până la 1842 în Muntenia. Nepotul lui, prințul Ioan, a fost în 1856 și 1857 prinț de Samos, mai târziu, în două rânduri, prim-ministru, în sfârșit timp de 9 ani, ministru al României la Londra. Un prinț Ghica, Grigore Alexandru, a fost domn al Moldovei în anii 50 ai veacului trecut; el isprăvi prin sinucidere în castelul său din Melun (Franța), în August 1857. Nepotul acestuia este actualul pretendent al tronului Albaniei.

De asemenea o prințesă Ghica, Elena, Dora d'Istria — și-a făcut un nume cunoscut pe terenul literaturii române. Ea era fiica prințului Mihai, și a fost căsătorită cu prințul Alexandru Holzow-Maffalsky. Dânsa a murit în Noembrie 1888 la Florența, lăsând prețioase scrieri despre Grecia, Albania și Orient.

Alți pretendenți la tronul Albaniei aparțin familiei eroului național albanez Skanderbeg, cu numele adevărat Gheorghe Castriot. Apoi mai este prințul Bib-Doda, din familia Marcu, foarte popular printre miridiți.

Un nou student. Pe scările înguste, întortocheate și subrede ale universității noastre s'a suit alaltăieri, pentru întâia oară, un nou student. Printre miile de tineri, obosiți, sgribiliți de frig, — în ochii cărora surădea entuziasmul și încrederea — a venit vesel acest nou student, ca să-și caute un loc pe băncile vechi ale culturii românești și ca să aducă acolo îndemnul nobil pentru sufletele cari se pregătesc să-i fie mâne supuși înțelepți și vrednici.

A fost o clipă de sărbătoare mândră pentru acei tineri, ucenici ai științei și pregătitori ai zilelor de mâne, când zămbetul colegial și tineresc al noului lor coleg a iluminat sala îngustă și înțesată de lume a celei mai înalte școli românești. Și, principele Carol a putut vedea în uralele cari îl salutau, atât de puțin disciplinat și atât de delirant, sufletul care se prepară pentru a-i cinști și a-i sluji stăpânirea

lui de mâne. S'a așezat în bancă, alături de colegii lui, și strângând mâinile sfoase cari tremurau de emoție, de orgoliu și de dragoste, principele Carol aștepta cu nerăbdarea tuturor „noulor înscriși” venirea profesorului.

În ziua aceea, mare și pentru Universitate și pentru noi toți, A. S. R. Principele Carol a adus cu venirea Sa în mijlocul studenției universitare un spor puternic al energiei tineresti care se prepară să rodească, bună și vitează, în lumina adevărului și al idealului național.

Studentii au văzut lângă el pe cel care concretizează puterea însăși a aspirațiilor și datoriiilor lor, și au înțeles mai mult ca oricând câtă nădejde, câtă frumusețe și câte așteptări se pun în ei și în hărnicia lor.

Și fiecare va fi plecat din sala de curs, mai bun și mai vrednic, gândind la cinstea de a avea un coleg, care le va conduce mâne viața și puterile lor.

A fost o zi mare.

Cu aeroplanul de-asupra Adrianopolului.

Aviatorul Efimov, fostul șef al școlii de piloți militari din Sevastopol angajat să servească în timpul războiului armatei bulgare, făcând un zbor deasupra Adrianopolului cu însărcinarea sa arunce din văzduh următoarea proclamație în limba turcească către musulmanii cetății întărite:

»Mohamedani! Trăim de mulți ani în vecinătate cu voi și am sperat întotdeauna să trăim încă multe sute de ani alături de voi; dar conducătorii voștri din Constantinopol n'au voit să dea fraților noștri prin sânge și credință, posibilitatea de-a se bucura de drepturi omenești. Din cauza aceasta am fost nevoiți să declarăm război patriei voastre. Dumnezeu a făcut ca bulgarii să repurteze mari victorii și acum ne aflăm la porțile Elivnei (Adrianopol). Scopul acestei proclamații este să vă prevenim că voim să bombardăm orașul Puteți să evitați aceasta dacă vă veți preda de bună voie. Viața și averea voastră vor fi respectate iar garnizoanei voastre trei i-se vor face toate onorurile».

Proclamația aceasta avia'orul Efimov a aruncat-o în străzile Adrianopolului.

Iată și ceace poveste aviatorul Efimov despre zborul său:

»Mi-a trebuit 40 de minute ca să parcurg în zbor distanța dala Mustafa Pașa la Adrianopol. Aparatul meu este vechiu și cu greu s'a ridicat în sus. Dala o înălțime de 1300 de metri am aruncat proclamațiile. La fortul Karagaci am văzut numeroși infanteriști cari împușcă în sus. N'am auzit șuerul gloanțelor dar când observai că patru gloanțe nimeriseră aparatul meu am înțeles cui erau destinate ele. Nu mi perdui sângele rece și zburai mai departe. Când însă din forturi începuse să se înteaască în mine cu șrapnele și aparatul meu era din când în când lovit, situația devenise critică. Mă temeam că din moment în moment pot să cad și cel dintâi lucru ce-l făcui fu să scot revolverul; în clipa căderei m'ași fi împușcat ca să nu cad în mâna turcilor. Din fericire motorul n'a fost atins. Grație acestei împrejurări am putut să mă mențiu în văzduh și tot grație ei m'am putut întoarce pe câmpul dela Mustafa Pașa».

Cu același aparat a căzut în urmă pilotul Toprakschen. Efimov a avut aceeași soartă cu alt aparat însă.

Agonia soldatului turc. Un corespondent de război al unui mare ziar comunică ziarului său următorul episod foarte tragic: Am asistat la falimentul soldatului turc. Omul acesta dat drept cel mai bun luptător din lume, așa de sobru se spunea încât se putea lipsi de mâncare, îndurând osteneala, nesimțitor durerilor fizice, eroic și nepăsător de moarte, noi l'am văzut pe omul acesta muritor de foame și fugind după ce a părăsit câmpul de luptă. Nu face un rechizitoriu aici, căci blamul trebuie să fie adresat altora, mult mai sus puși,

ei fac constatarea unui exces de mizerie și expresiunii unei stări de plâns. Nu cred în adevăr să fi avut cineva sub ochi o imagine mai vie a decăderii omenești decât aceea dată de acești nenorociți, fără servicii sanitare, aproape fără șefi, aruncați nelarmați în cel mai teribil război, ca părăsiți de toți, de oameni și de Dumnezeu. A fost acolo un adevărat calvar, și câteva tablouri vor rămâne mult timp întipărite în mintea mea.

Văd încă în stațiunea Seidler, unde am petrecut ceasuri tragice un soldat a cărui mână a fost ruptă de o sfărâmătură de obuz și care nefiind pansat, a lăsat să i se lege cu o sfoară mâneca bluzei. Foarte palid și istovit de puteri, venea spre noi și ne întindea, luându-ne drept medici, acel soi de buzunar din care se scurgea tot sângele lui...

Apoi lungul șir al infometaiilor, care, seara, veneau până la corturile noastre să ceară o bucăciță de pâine și care, când nu le dam, deoarece nici noi aproape nu mai aveam, plecau fără să scoată o vorbă, fără să plângă... Și toți aceia pe cari i-am văzut ducându-se spre luptele dela Lule Burgas, întinși până dealungul drumurilor, chinuți de lipsuri și osteneală și cari căzuseră acolo ca niște animale moarte, brăzdând drumul în neputință să meargă mai departe. Și nenumărații răniți, cari acoperiți de sânge, se târau spre Ciorlu și făceau nici nu știi prin ce minune câte 30 klm. ca să ajungă la un tren, acolo unde mai era scăparea. Cea mai mare parte dintre aceste ființe erau blânzi ca și copii, și așa de puțin în stare să se apere și panica ce-i cuprinsese încât am văzut numeroase grupuri pe care doi călăreți le torceau îndărăt și fără să scoată o vorbă se duceau la front.

Dar privești cea mai impresionată, cea mai sinistru, am avut-o Sâmbătă seara în ajunul plecării la Rodosto. Armata turcă se întorcea în dezordine spre Ciorlu. Ploaia și vântul erau teribile. O masă enormă de oameni inaintau prin noroi fără să știe unde se duc. Nimeni nu se ocupau de ei. Intr'o brutărie unde mă găseam, s'a făcut totuși o distribuție de pâne. Pâinile erau aruncate multimei infometate de soldați cari se băteau dela ele. Casele închise toate, oți plecaseră și acei cari rămăseseră acasă tremurau de frică.

Soldatii băteau la uși cari rămăneau închise; se îndesuiau ca animalele sub grajduri cari rămăneau și ele închise. În unele părți deschideau prăvăliile devorând tot ceea ce găseau: legume crude, lumânări, lemn. Nici odată n'am avut o viziune mai teribilă a infernului. Unul dintre aceștia reuși să se strecoare în casa unde mă aflam. Tânr, ca de 22—23 ani, ar fi putut fi un minunat soldat. Așa sta tremurând în fața mea, udat până la oase. Servitorului meu care-i porunci să iasă, îi răspunse: „I-am toți banii pe care-i am la mine, ia-mi tot și hainele dacă vrei, numai dă-mi o bucăciță de pâne!”

Era din Asia Mică și nu mâncase de 8 zile. I-am dat jumătate din pâinea ce mai aveam, o tabletă de șocolată, câțiva piastri, apoi a plecat în ploae și vânt, în curentul care se retrăgea mereu îndărăt. Trebuie să adaug ceva: Trupele turcești au fost acuzate că au fugit pe unde au trecut. Nu știu dacă s'a petrecut așa ceva, dar aici nimic așa ceva nu s'a petrecut și se poate spune că nici o armată din lume în condițiuni așa de îngrozitoare n'ar fi fost așa de docilă, așa de moderată ca armata turcă.

Prinț și bucătăreasă. Mare impresie a făcut la Viena și în toată Austria cea mai recentă interpelare a deputaților socialiști, cari au denunțat fapte foarte grave pentru o anumită pătură a aristocrației celei mai grave, ca și pentru unii magistrați.

Prințul Jaime de Bourbon, fiul lui Don Carlos și pretendent la tronul Spaniei — ba chiar și al Franței — a fost dat în judecată de bucătăreasa lui, pe care, după ce o siluise, a dat-o afară când a văzut-o însărcinată. Judecătorii din Wiener-Neustadt (orașel de lângă Viena) au făcut următoarele abuzuri pentru a salva pe pretendentul Don-Juan:

În primul loc au făcut dezbatere secrete, pe

Ka 12.

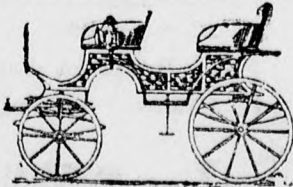
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Náromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).



Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta *obnibuse* pentru 6 persoane, *card funebre*, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

când alte procese de acest fel sunt judecate în public.

Pe urmă au admis prințului proba cu martori, că bucătăreasa în acelaș timp în care trăia cu dânsul mai trăia și cu alții. Aceasta este însă o părtinire vădită, întrucât legea austriacă nu admite o asemenea probă, ci din mai mulți amanți ai unei femei ea urmărește numai pe acela împotriva căruia s'a făcut reclamație.

Cel mai grav abuz însă — deși el nu este decât consecința celorlalte două — este, că pe temeiul apărării de mai sus a prințului el a fost achitat, deși, încă odată, după legea în vigoare el trebuia să fie condamnat, odată ce-și recunoscuse fapta, chiar dacă bucătăreasa ar fi mai avut o sută de amanți.

Aceasta este interpelarea pe care socialiștii au desvoltat-o în parlamentul austriac, întrebând pe ministrul justiției dacă legile în Austria sunt numai pentru moici, fie ei chiar și pretenștii dela tronul Spaniei și al Franței.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

x In sfârșit nu mai pricinuieste multă bătaie de cap să de unde se poate cumpăra mai ieftin obiecte de sticlă, porțelan și obiecte de decor, deoarece atât acestea cât și cadouri ocazionale precum și candelabre pentru lumină electrică se pot cumpăra mai ieftin în prăvălia specială de sticlării a lui Fischer Mór, Arad, bulev. Andrássy nr. 20. Asortiment bogat de cadre ieftine. Telefon nr. 568.

(Fi 401)

x Cuptoarele „Cora” reclamă puțin material de încălzit. Cuptoarele acestea precum și alte cuptoare bune și vetre de fier se vând cu prețuri ieftine la ferăria Pöhm János, Arad, piața Libertății (Szabadságtér).

(P. 427—20).

CRONICA SOCIALA

Petrecere în Pârneava Aradului.

Tărani români din Arad-Pârneava, cu concursul corului seminarial, aranjază Duminecă, în 11/24 Noemvrie, concert urmat de joc, în sala Casei Naționale, la care invită respectuos publicul din loc și jur. Inceputul la orele 8 seara. — Venitul e destinat pentru facerea unui prapor în sîta biserică.

Invitări speciale nu se fac.

ROMANUL ZIARULUI „ROMANUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Sentor

(172)

— Urmare —

— E cu afaceri în sat cu traficanti; îți repet că nu poate să întârzie, fiindcă el are prețuri fixe și nimeni nu se târguiește cu el”, zise doamna; și ea introduse pe oaspeți în apartamente.

Cirikof privea cu curiozitate locuința omului extraordinar care avea două sute de mii ruble venit; el avea de gând de a-și face, după apartamente, o idee destul de exactă despre stăpân, cum după o scoică goală se judecă despre stridia ori despre meleul căreia i-a fost azil și operă. Dar era foarte greu aici de a trage vre-o concluzie din aspectul soiciei: camerele erau de tot obișnuite, iar pereții goi; nici fresce, nici tablouri, nici bronzuri, nici flori, nici porcelanuri, nici cărți, nimic: într'un cuvânt totul anunța că esența vieții individului principal al acestei locuințe nu era strâns între patru ziduri, ci aiurea, ci răspândit la larg pe câmpuri, și că gândurile lui nu se elaborau cu răgaz în fața unui foc bun de sobă, în fundul unui fotoliu moale, acolo chiar unde veneau în spirit, el le punea în execuție fără

PAGINI RASLETE.

Turcul.

De Pierre Loti.

Atunci când opinia publică în caducitatea sa frivolă grăbi a întoarce spatele poporului ce trage de moarte sub izbirile vecinilor săi rapaci și năvalnici, singur Pierre Loti găsi cuvântul generos vrednic de o umanitate civilizată. Pierre Loti, membru al Academiei franceze, fost ofiter în flota de război a Franței, unul dintre cei mai mari scriitori contemporani și a cărui operă va fi admirată în toate veacurile. Pierre Loti cunoaște mai bine decât oricare alt european Orientul. Islamul i-a inspirat pagini de frumusețe incomparabilă. Pierre Loti a trăit pe malul Bosporului viață turcească care i-a permis a cunoaște tainele sufletului osmanilor. Mai mult decât ori cine Pierre Loti are convingerea cuvântului ce scrie. E duioasă această tăgăuire la patul de moarte al unui popor abandonat de prieteni.

Articolul a fost publicat în ziarul „Le Figaro” din Paris.

C. Nedelcu.

„Turcii masacrează!” Cu litere mari, strigătoare, acuza aceasta contra celor învinși se repetă în ziare, alătura de știrea dezastrelor înfiorătoare ce au îndurat acești bieți inculpați. Atrocități bulgare, vor fi doară și de acelea câte unele, nime nu neagă, dar nu apar imprimate decât cu slove mărunte, dinjosul coloanelor.

Turcii masacrează! iată un lucru la care nimeni nu se îndoiește, — sârmanii turci afoiați, tradați ori părăsiți de Europa întreagă—și această afirmație acceptată este preliminarul tiradelor ce preamăresc opera liberatoare a Aliatilor, era de pace, de libertate și de bunăînțelegere frățească (?) care va urma după victoriile lor.

În zilele sinistre de până deunăzi în oazele Tripolitaniei nu se putea striga oare tot așa: Italienii masacrează! Și ei erau năvălitorii neprovocați, aceia, ei n'aveau scuza Turcilor luați la goană de toate părțile. Pe timpul ultimei expediții în China văzut-am eu orașe cu totul străine și nevinovate de faptele Boxerilor, și care totuși nu erau decât grămezi de ruine, unde cadavre de copii, de femei, de moșnegi striviți prin loviturile de ciomag, între sfârmături de porcelană și de obiecte de lac. Se putea striga atunci: Europa, Europa venită să aducă în Orientul-extrem faimoasa faclă a civilizației, Europa masacrează! Și ce scuza putea invoca, Vă rog? Hunii n'ar fi făcut mai rău decât noi toți. Dar Englezii, n'au masacrat ei mii de derviși la Kartum, de țărani la Denșavai? În Transvaal n'au avut ei pe conștiință câmpiile de concentrație? Dar noi, la cucerirea Algeriei — ca să nu vorbesc decât de aceasta una — n'am ma-

sacrat, n'am „afumat” femei și copii pentru ai face să moară asfixiați? Cetiți numai istoria contemporană pentru a vă convinge că uciderea oarbă și turbată e și acum în vigoare ca în eul mediu de câte ori se încera oameni de rasă și de religione diferită.

Sârmani Turci, dacă e adevărat că ici și colo ei masacrează în acest război crâncen ce li se face în acelaș timp de pretutindeni, câte împrejurări atenuante!

Cunosc pe mulți dintre noi care în locul lor la o asemenea oră cumplită ar fi și dânsii prinși de o furie de a masaca. Ei sunt ființe mai primitive decât noi, desigur, mai violenți deși mai buni, pacinici și blânzi de obicei, dar teribili și încruntați dacă sunt exasperați peste măsură; primitivi mai ales, acești țărani scoși din fundul Anatoliei, dela marginile deșertului, ce se echipă în pripă contra armatei de invaziune, și care maniază cu mâni rude armele noastre de precisiuni infernale. Și cât e de explicabilă ura lor a tuturor împotriva popoarelor ce se numesc creștine. S'ar putea oare să nu înțeleagă ei că pe față ori în ascuns, aceste popoare sunt în principiu, de acord de a-i suprima. Noi, Francezii, li-am luat Algeria, Tunisul, Marocul. Englezii li-au răpit Egiptul. Persia este de jumătate înjugată. Iar Italia scaldă în sânge Tripolitanian, dând semn cănilor a se năpusti peste pradă lor. Peste aceste țări cucerite apasă apoi greu mâna noastră disprețuitoare; cel mai neînsemnat dintre micii noștri birocrati tractează cu musulmanul ca cu un sclav. Acestor oameni cu credință le luăm, aproape, rugăciunea; acestor visători cari iubesc imoralitatea, le impunem agitația noastră vană, mania noastră de a grăbi, alcoolul nostru, rămășițele, vechiturile noastre; pretutindeni desechilibrarea ne calcă pe urmă, cu poftă libidinoasă și cu decepții desperate.

Sârmanii Turci, desavuați astăzi cu gest atât de ușor de toți cari păreau că îi susțin în Europa, abandonati de presă, care îi insultă, de diplomație, după ce se angajase a-i apăra, de puterile cari odinioară se declarau că le sunt prietene! Iată-i acum acuzați și de a fi lași în război! Desigur pe nedrept, căci miile de morți, Sârbi și Bulgari, cari acopăr câmpiile Traciei, sunt aci pentru a dovedi că ei se știu bate încă. Dar e evident că nu se recunosc eroii de altădată, eroii dela Plevna, eroii din ultimul războiu care era să nimicească Grecia, nici chiar cei de eri nu, din Tripolitanian, care țineau pept zece la o mie. Să le acordăm întâi că n'au fost pregătiți, că n'au fost comandați, că din neglijența șefilor ei mureau de foame. Apoi să constatăm că această degenerescență a armatei lor e opera noastră, a detractorilor din Apus; noile utopii nimicitoare, chiar cele mai puerile, cari grasează la noi, i-au contaminat cu o rapiditate ui-

să pot, eu, să mă desfățez cu noui partițiuni... nu, frățioare, cu ori fără permisiunea ta, eu nu voi face neapărat nimic.

— Știi că devii plecticoasă, dragă soră? zise agale Platonof, și merse de se așeză la fereastră; numai decât el adăoga: „Ah! iată și Constantin aici.”

Și fratele și sora priviră în curte.

Cirikof, la rândul lui, se repezi la deschizătura unei ferestre. Spre intrare înainta un om de patruzeci de ani, de o fizionomie totodată vie și modestă. Costumul lui era ael al unui om care nu se gândește de fel la toaleta lui. În dreapta și în stânga lui mergeau, cu pălăria în mână doi oameni din elasa inferioară, cari păreau a cere dela el ceva. Unul era un simplu țaran; celălalt un tătălăgos cu aerul gingaș, un greoi complezant îmbrăcat într'o sibirka cenușie. Cum ei reușiră să oprească pe d. Constanjonglo în fața casei chiar, convorbirea lor se auzia perfect în odăi.

„Iată ce trebuie să faci, după părerea mea zicea Constanjonglo țaranului; răscumpără-te dela stăpânul dtale: n'ai poate destul, să presupunem.. ei bine, îți voi împrumuta, și-mi vei întoarce în zile de muncă.

(Va urma).

presie a făcut mai recentă încari au denunșumită pătură și pentru unii

lui Don Cariei — ba chiar tată de bucătă-tiluise, a dat-o tă. Judecătorii lângă Viena) truu a salva pe

eri secrete, pe

folosite.

de ilustrat corecturile cele nco. — Tot soane, card r moderat.

mitoare, așa cum se întâmplă cu toate virusurile otrăvitoare că ele vegetează mai bogat și mai rapid în sângele nou. Mulți dintre soldații lor au pierdut credința, iar partea cea mai mare a ofițerilor a neglijat meseria armelor pentru a se cufunda în cea mai naivă politică. Și alcoolurile noastre sunt implicate aici, cutare comandanți superiori, responsabili pentru cele mai rele derute, se îmbătau... O Turcie parlamentară, fără credință și nestatornică; nimic nu putea cauza amicilor Orientului o stupoare mai dureroasă și mai neașteptată... Și apoi, după Constituție, au comis greșala capitală de a introduce creștini în rândurile lor de bătaie. Ferească Dumnezeu să pară că voese să dejosesc aici acest titlu de creștin, nu, dar cei din armata turcească erau Bulgari, erau Greci, firește dușii a nu lupta contra fraților, ori au fost Armeni, înrolați prin nesocotirea vechiului proverb turcesc: „Allah a creat pe acelaș model epurele și Armeanul” (creaturi de frică și de fugă amândoi, se înțelege). Nu demult încă, mohamedanii singuri erau admiși la onoarea de a se bate. Dacă erau numai Turci adevărați în linia contra dușmanului, poate că s'ar fi nimic și atunci, — atât de savant și de lung fiind premeditat atacul Aliatilor —, dar cel puțin ar fi căzut cu aureola gloriei.

Nimic nu e mai revoltant decât a vedea până la ce punct sunt rău cunoscuți Turcii, așa putea zice nenădăiți, de toți Occidentalii cari n'au călcat pe pământul lor! Nu cred că există în lume o rasă mai bună, mai bravă, mai loială, mai blândă. Durere, trebuie să fac excepție pentru unii dintre cei ce au fost crescuți în școlile noastre, cangrenați pe bulevardele noastre. Dar poporul, poporul adevărat, micii burghezi, țărani: nu cunosc nimic mai bun. Întrebați pe cei ce au trăit în Orient. Întrebați chiar călugării și preoții noștri, atât de respectați acolo, întrebați-i ce preferă, ce stimează mai mult, pe Turci ori pe Bulgari, Sârbi și toți creștinii levantini. Știu de acum ce vor răspunde. Toți vor afirma că acești Bulgari, — admirabili de curaj, nu ezit a recunoaște eu primul —, care înaintează cântând tropare la sunetul clopotelor, sunt rasă nesfârșit mai brutală și mai ucigașă decât rassa musulmană.

Oh, aceste orașe din vechime, pierdute în fundul Anatoliei, aceste sate în verdeață, grupate în jurul minaretelor albe și cipreselor negre, cum se respiră în ele pacea și încrederea, cât e de onestă și de patriarhală viața în ele! Oh, acești oameni, agronomi ori modești meseriași, cari de cinci ori în zi se duc la moschee pentru a ingenunchia, iar seara se așează în boschete de vie, aproape de mormintele strămoșilor, și fumează visând eternitatea! Masacrări profesionale: acești oameni? Nu, glumiți. În Spania, îmi aduc aminte, am văzut tauri mânâți la arenă, în ajun de cursă; mergeau pacinici, cei mai mulți deloc nu păreau a fi răi; numai după aceea, împunși de sulite, torturați de banderile crudele capătă ei poftă de a masaca tot și năvălesc turbați.

Nicăiri nu e atât de mare ca la Turci, — la cei adevărați — grija pentru săraci, debili, bătrâni, copii, respectul pentru părinți, venerația gingașă pentru mamă. Când un bărbat, chiar și de etate matură, șede la masă în una din acele cafenele inocente — care nici când n'au cunoscut alcoolul —, dacă intră tatăl său, se ridică, tace, își stinge cigareta pentru a nu fuma în prezența lui, și se așează smerit la spatele lui.

Mila lor pentru animale e fără seamăn. Câinii pribegi din Stambul, cu câtă îndurare au fost tolerați și nutriți veacuri de-a rândul, cu ce grijă se găsea totdeauna cineva pentru a eși în stradă cu un tol ca să le acopere cățalușii când plouă. Iar în ziua când un consiliu municipal, compus mai ales din Armeni, decretă să-i pustiească în mod atroce, au fost bătaii, aproape revolte pentru a-i apăra. Și, la Brussa, într'un colț adorabil al acestui oraș, din timpurile vechi ale Islamului, este un spital pentru cocostârcei, pentru cocostârcei cari, răniți ori prea bătrâni, n'au putut pleca dinaintea ernei; vezi acolo cocostârcei bandajați, ori schiopătând cu un picior de lemn; când am vizitat, se adăpostea acolo și o buhă bătrână, senilă, și trăia alături de cocostârcei, ca ei, din alamosii pioase... Iată că în orele de groază prin care trecem eu povestesc aici lu-

cruri ridicol de copilăroase; dar ele sunt tipice, și, ori cum, au importanța lor pentru a atesta cât acest popor, acuzat de atâția ignoranți că e barbar, este din contra milos și blând...

Înțelege-va Europa că Stambulul, ținut azi sub amenințare înfricoșătoare, este un domeniu sacru al istoriei, al artei, al poeziei; că cu orice preț ar trebui apărat și că în ziua, când nu va mai fi deasupra lui semiluna, deodată se va stinge farmecul și magia sa? Evident, ea nu va înțelege și eu glăsuesc în pustie.

Fără orice speranță că va fi auzit umilul meu apel, simțesc necesitatea de a striga Europei: Grație Turcilor! Cruțați-i pe aceia măcar cari au rămas! La ei, mai mult decât pretutindeni alocurea, este probitatea și bravura. La ei este ultimul refugiu al liniștii, al respectului, al sobrietății, al tăcerii și al rugăciunii!

Cred că nu există Francez de sentiment și de inimă, dintre cei ce au trăit între ei, care nu s'ar asocia ardent la omagiul ce am voit să le fac aici la acest moment suprem. Omagiu fără folos, știu bine, și care va fi, durere, ca o coroană de jale pusă pe un mormânt.

ECONOMIE.

Bursa de cereale.

Cursul azi la ora 12 și jum.

Budapesta, 20 Noembrie.

Grâu pe Aprilie	12.—
Săcară	10.52
Porumb (Cucuruz) pe Mai	7.91
Ovăs pe Aprilie	10.94

Stagnarea exportului de cereale din România.

— Declarația dlui N. Xenopol. — Lipsa de cargoboturi. — Neglijențe condamnabile în serviciul maritim român. —

E proaspătă încă declarația dlui N. Xenopol, noul ministru român al industriei și comerțului. „Este o exagerare — zice — când se spune că trecem prin o criză. Criza economică este lipsa de avuții. Dar România nu are lipsă de avuții. Noi dispunem de un stoc considerabil de cereale, cari din nenorocire stau nevândute prin porturi și gări, stoc a cărui valoare se ridică la 100.000.000 lei.

În afară de aceste cereale depositate, se mai află altele depuse în magazii particulare, așa că întreaga valoare a cerealelor aflate acum în țară se poate evalua la 533 milioane lei, afară de recolta porumbului care și ea s'ar putea evalua la aproape 300 milioane lei.

Astfel țara noastră a nevoia plăților în străinătate, la toate trebuințele statului, precum și la trebuințele particulare are un stoc de marfă de cel puțin o jumătate de miliard. Deci nu se poate spune, că situațiunea economică a țării e rea, că trecem prin o criză economică.

Adevărata denumire a crizei de acum este „gena momentană”, provocată din lipsa de export, sau mai bine zis a mijloacelor de export. Îndată ce mijloacele de export vor veni — și ele vor veni — situațiunea economică a țării se va îmbunătăți.”

Principala cauză a exportului românesc residă deci în lipsa de vapoare și cargoboturi și numai în linia a doua în nesiguranța produsă de războiul balcanic.

Lipsa de cargoboturi și scumpetea transportului pe marea neagră o constată și presa străină. Am constatat-o și pe aici — cu tot indiferentismul nostru proverbial față de

chestiile economice românești — când am cetit că parcul de vase maritime al Greciei mult hulite e de două ori mai mare decât al statelor balcanice cu al României cu tot.

Ne cuprinde mirarea că România cu atâtă escedente budgetare nu acordă sumele trebuitoare pentru augmentarea parcului de vapoare la nivelul convenit și la reorganizarea serviciului său maritim. Nu s'a făcut culpabil și în lunile din urmă de două accidente revoltătoare pe Dunăre? Ni-se aprinde obrazul de rușine, când cetim despre ușurința condamnabilă a serviciului maritim român, când încarcă zeci de oameni în șalupe ticăloase, sacrificând viața atâtor ostași. Cu ce răspătește țara, că a trimis atâtea brațe vitejești nu în război cu dușmanii, ci în război cu... valurile Dunărei? Cu ce respătește, întregii români, — pe un maior Grigoratu?

Nădăjduim că actualul ministru al comerțului, și distinsul economist, care e d. Xenopol, va remedia cu toată graba flota comercială a României. În acelaș timp și ministrul de război să ia măsurile cele mai energice, ca transportul de trupe să nu se facă pe vapoare ticăloase, expuse tuturor accidentelor. gt.

Bibliografie.

Noutăți literare!

„Calendarul Lumea Ilustrată” 1913 a 1 cor. 50 bani + 20 fileri porto, recomandat 45 fil.

Amicul Poporului (1913) a + 10 fileri porto. Posnașul a 10 fileri porto.

Calendarul Săteanului a 30 fil. + 5 fileri porto.

Calendarul Național a 40 fil. + 5 fil. porto. Pacălici, calendar glumet a 30 fileri + 5 fil. porto.

M. Sadoveanu. Bordeenii și alte povestiri a 2 cor. + 20 fileri porto.

Rubin Patița sen. Mușții noștri. Țara țopilor. Despre trecutul Munților Apuseni ai Transilvaniei Partea I. Din cele mai vechi vremuri până la 1785 a Cor. 1.60 +10 fileri porto.

N. Iorga. Cugetări a 2.50 +5 fileri porto.

Ion Agârbicean Schițe și Povestiri a 2— + 20 fileri.

Dr. Al. Tălașescu, Cum s'a stricat limba românească. Răspuns la studiu literar filologic cu acelaș titlu al dlui I. Lahovary (Convorbiri literare 1911) a 50 fil. + 5 fil. porto.

De vânzare la librăria „Tribuna” Arad Deák-Ferencz utca.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Teodor Muică. Erdő-Szt.-Görgy. Incă 4 cor. areți de plătit pe 1912.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ-KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
garanția de zece ani. (97-120)



Noutăți literare.

— Editura „Librăriei Naționale S. Bornemisa. —

„Librăria Națională” S. Bornemisa a început, pe lângă mari jertfe materiale, să publice o serie de scrieri alese, menite a pătrunde în casele românești ca aveau cărți sănătoase și de-o incontestabilă valoare literară. Din aceste scrieri, pe cari le recomandăm cu toată dragostea publicului românesc, până acum au apărut următoarele:

1. Ioan Agârbiceanu: *Schițe și povestiri*. Prețul coroane 2.—. Acesta e cel mai nou și cel mai ales volum al puternicului prozator ardelean, care a impodobit până acum cu atâtea volume de valoare literară noastră. Domnul Ion Agârbiceanu e de altcunem în destul de cunoscut publicului nostru, ca să mai fie nevoie să atragem deosebit luarea aminte a publicului asupra oricărei cărți a sa. E azi cel mai cetit scriitor ardelean atât în România cât și în Ardeal, căruia i-a succedat în urma marelui său talent să fie pretutindeni recunoscut și apreciat. Volumul „Schițe și povestiri”, care are peste 300 de pagini, mai are însă o mare calitate: e cel dintâi volum al autorului, în care s'a publicat cele mai succese piese literare, alese de însuși autorul. O parte din bucățile din volum sunt aproape absolut necunoscute publicului nostru, fiind ele publicate pentru prima oară în „Viața Românească”, care e oprită a trece granița țării noastre.

2. Liviu Rebreanu: *Frământări*. Prețul cor. 1.50. Autorul acestui volum e un talentat scriitor din generația mai nouă, de origine din Ardeal, care a trecut în România, publicând scrierile sale mai ales în „Viața Românească” și în alte reviste de seamă de dincolo. E mult apreciat mai ales în urma talentului său, care-l ajută să aștearnă pe hârtie stări sufletști grele și să dea personajelor întotdeauna o colorare bogată și nimerită. Subiectele și le alege mai ales din stratul de jos al societății și aduce înaintea noastră tipuri dela țară, figuri mărunte din viața orașelor: pe „golani”, în cari condeiul lui subtil află întotdeauna ceva de poetizat și de zugrăvit. Volumul „Frământări”, e cel dintâi volum al autorului, pe care „Librăria Națională” S. Bornemisa l-a edat cu toată nădejdea, că publicul nostru va ști să aprecieze și să încurajeze pe un talentat scriitor tânăr, așa după cum o fac aceasta și alte popoare culte din Apus.

3. Victor Eftimiu: *Poemele Singurătății*. Prețul 2 coroane. Autorul neîntrecutei piese „Inșiră-te mărgărite” ne dă sub titlul aceasta un elegant volum de poezii, scrise într-o formă din cele mai succese și într-o limbă ușoară, cum dela Vasile Alexandri încoace nu s'a prea scris. În lirismul dulce alui Victor Eftimiu se îmbracă într-o aleasă haină literară cele mai subtile sentimente, cari au o notă proprie: duioșia subtilă și o formă poetică din cele mai sonore. Astăzi Victor Eftimiu e unul dintre puținii scriitori fericiți, ale căruia scrieri sunt, mai ales în România, cele mai gustate și mai cu drag cetite. Pentru noi e o mândrie, că autorul activitatea literară și-a început-o la noi în Ardeal, sub mână conducătoare a lui Octavian Goga, în „Țara Noastră”.

4. Alexandru Ciura: *Amintiri*. Prețul cor. 1.60. Cel mai gingaș prozator al nostru din Ardeal, ne dă în volumul acesta un șir întreg din dulcele și duioșele sale amintiri din copilărie, despre oameni și locuri din țara moților. Scrise într-o limbă aleasă și plină de poezie, ele procură în clipe de repaos cele mai plăcute momente sufletului, care caută într'adevăr plăcere și distracție în cărți. Volumul dlui Alexandru Ciura la apariție a fost salutat de „Viața Românească”, și de toate revistele, cari s'au ocupat de el, cu cele mai călduroase vorbe, ca cea mai de seamă noutate literară.

5. „Almanahul scriitorilor dela noi”. Prețul cor. 1.60. Această carte în felul ei e o mică istorie literară a tuturor scriitorilor ardeleni azi în viață. Cuprinde fotografia, biografia și datele bibliografice alor 46 de scriitori născuți în Ardeal și o bucată literară inedită de-a fiecareia din acești scriitori. Ca o ilustrare a întregii noastre vieți literare, la urmă dă în faximil capul tuturor ziarelor și revistelor românești dela noi, și pe scurt istoricul acestora dela înființare, relevând la folie politica și pedepsele ce-au avut să le îndure acestea pentru lupta lor pe terenul politicii naționale.

6. Ermil Borcea: *Versuri flușturate*. Prețul 60 bani. Domnul Ermil Borcea e azi singurul nostru umorist de seamă care ca redactor al revistei umoristice „Bobârnaci”, dă dovezi de un talent umoristic plin de veșcă

Volumul „Versuri flușturate” are pagini umoristice pline de spirit, cari îți procură adevărată plăcere citindu-le.

7. „Cele mai frumoase”. Prețul 60 bani. E un drăgălaș volum de poezii populare aranjat cu multă îngrijire, care merită să stea pe masa oricărui inteligent, care află farmec în versurile dulci și fermecătoare ale poporului nostru. Poeziile sunt împărțite după felul lor de-a fi: de dor, de dragoste, de jale, de bătaie de joc, cântănești, blăstămuri etc.

— Tot în editura „Librăriei Naționale” S. Bornemisa au mai apărut două tablouri naționale în color, cari reprezintă scene din istoria neamului nostru. Acestea sunt:

1. „Intrarea lui Mihai Viteazu în Alba-Iulia la 1599”. în mărime de 47×59 cm., reproducere după tabloul original care fusese pe vremuri în posesiunea unui episcop gr. cat. Tabloul reprezintă scena, când marele voevod Mihai Viteazu însoțit de generali și de ostași, intră pe poarta din dos a cetății Bălgradului. În poartă îl așteaptă episcopul romano-catolic, în odăjdii de sărbătoare, salutându-l ca pe noul stăpân al Ardealului. Prețul franco recomandat e cor. 2.75.

2. „Capii revoluției țărănești din 1784”: Horia, Cloșca, Crișan. Tabloul dă fotografiile în color ale eroilor noștri din această revoluție, reproduse după fotografia picturilor din muzeul Bruckenthal. Mărimea tabloului e 45×65 cm. Prețul franco recomandat e cor. 2.75.

— „Librăria Națională” S. Bornemisa roagă pe onoratul public românesc să binevoiască a o sprijini în ținta ce-o urmărește, comandând aceste scrieri alese și tablouri naționale. Comandele să se adreseze la oricare librărie, ori direct la „Librăria Națională” S. Bornemisa, Orăștie—Szászváros.

— Pentru porto să se trimită 10—20 bani de-o carte.

Abonații

„POCĂIȚII”

Cea dintâi lucrare românească asupra acestei secte, provăzută cu indice și registru biblic. La orice întrebare deschizi cartea și afli răspunsul!...

Preoților! Aveți predicile gata împotriva pocăiților!

Manual indispensabil. Abonament la autor: până în 10 Noembrie st. v. 2 cor. + 10 fil. porto. A se adresa la:

(Ba 563—8)

Dr. Nicolae Brânzău,
paroh în Vulkán.

Caut un scriitor

cu practică bună pentru aplicare momentană.

(Co 580—3)

Dr. Gavril Cosma,
advocat Beiuș (Belényes).

De vânzare.

Fabrica de apă gazoasă (sodă) și limonadă a subserisului e de vânzare. Mașinile (pentru acid carbonic fluid) sunt moderne și în stare bună (de 7 ani); asemenea sifoanele (peste 1000 sistem Lamprecht), sticlele pentru limonadă, acareturile, vasele, lăzile etc. Prețul e foarte scăzut. Detaluri în persoană.

D. BANCIU, farmacist
Ba 564—6 în Săliște (Szelistye) Szebenm.

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Ploher Sándor, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pi 307—100)

Ba 116—280)

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

Anunț.

Se vinde

o moară cu 2 petri „36”

mănată cu benzin, scărmanătoare de lână și peptenuși, piună pentru sămânță, toate sub un coperiș, teascul și tigia deosebit sub alt coperiș. Toate acestea în lucrare ori și când se pot vedea în comuna Valcelele-bune (Ióvalcsel—Hátszegi járás), care are la 1050 suflete. În depărtare de ¼ oră e comuna Valcelele-rele (Pokolvalcsel) cu 800 suflete, fără moară, care asemenea aici macină, ambele comune locuite de români. Tot sub un acoperiș cu moara se află 2 odăi pentru locuit, curte și grădină de ½ jughâr. În apropiere se află o grădină în care se află 6000 vițe de vie de 2 și 3 ani și la 1000 de pomi, în mărime cam 5 jughere.

Afară de acestea este în câmp un plan de 4 jughere arător. Locul și comuna e foarte acomodată pentru deschiderea unei bolte și trafică.

Informațiuni se capătă la ALBERT ELEK, Obrettye, care stă la dispoziție cu trăsura la gara Magyar-Brettye (Piski-petrozsenyi vonal, Hunyad m.)

Tot acolo se află de vândut o imblătitoare cu motor de benzin de 10 puteri și una cu motor de oleiu brut 12 h. p. elevator și imblătitoare de trifoi. (A 583—3)

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899. Telefon: 28—35.
N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15545.
(Notă Clearing).

Table de firmă vărsate din bronz și zinc
pentru oficii, medici, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în branșa aceasta în Ungaria.

— Prețuri de fabrică. —

Correspondență în limbile maghiară și germană
(Ka 143—30)

KUGEL KÁROLY

FOTOGRAF

TIMIȘOARA-CETATE (TEMESV.-BELV). str. Jenőfőherceg nr. 14.

Pregătește fotografiile cele mai moderne, măriri de fotografii familiare, grupuri și tablouri după orice fotografie veche, cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți poștale cu fotografii, fotografii pe porțelan pentru pietri monumentale, după orice fotografii. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios.

(Ku 108—)

Voi să faceți economie de bani la comenzile de haine?
Comandați haine la atelierul de croitorie
pentru domni a lui

Ilie Nișulescu
LUGOJ, strada Timișorii n-rul 28.



Unde se pregătesc cele mai moderne haine
pentru bărbați și băieți, tot felul de costume,
pardesiuri, paltoane, și a. m. din cele mai
bune stoffe englezesti cu preturi moderate.

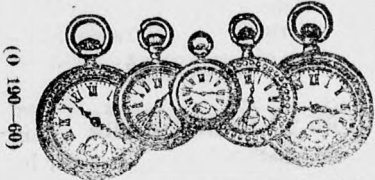
Ce faceți băieți? — Tata ne-a dat voie!
Căci fumăm doar tuburi veritabile Antinicotin
firma „JACOBI” din cutii de lemn



Păziti! Sunt veritabile numai cu in-
serptiunea „JACOBI”.
Fiecare cutie conține interesante foto-
grafii Röntgen.

Magazin principal: (Go 548)
Magy. kir. dohány és szivar különlegeségi áruda.

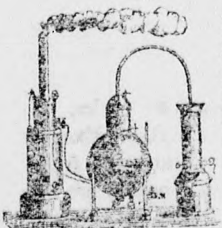
CAROL ORENDI junior,
orologier și aurar.
ATELIER DE REPARAT OROLOAGE ȘI BIJUTERII
NAGYVÁRAD, Teleki utca 24.



Reparaturi speciale de oroloage și bijuterii, pe
lângă garanție. Atelier provăzut cu cele mai mo-
derne mașini. Ține în depozit toate partile con-
stitutive existente de oroloage. Asigurarea oro-
loagelor și a sticlelor dela oroloage contra spar-
gerii. Reparaturi de oroloage de precizie.
Prețuri ieftine. Lucrare excelentă.

RADUCZINER LAZAR

ALĂMAR
Timișoara (Temesvágyváros) str. Farkas 12
Casa proprie.



Execută **Cazane**
pentru spirt, —
pentru vâpsitorie chi-
mică și — pentru
ferberea rachiului
din material excelent,
pe lângă garanție și
cu condițiuni favora-
bile de plătire.

Reparările se execută prompt și cu
prețuri moderate.

Ba 174-20

In atențiunea băcanilor!

MORI pentru MAC
și
CUMPENE

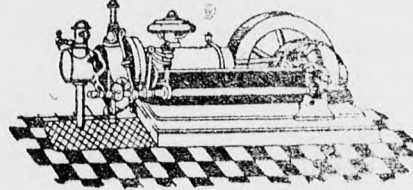
excelente și cu prețuri mode-
rate se capătă la fabrica

THINSZ A.

BUDAPESTA, IX, str. Liliom 50.
TI 163 60

Körber József és T-sa
LUGOJ, strada Timișorii n-rul 28.
(Casa proprie)

Lăcătușeri, atelier pentru repararea mașinilor, insta-
latori de apăduțe. Atelier pentru repararea pum-
pelor, a mașinelor cu benzină, motoare, mașini cu
aburi și mașini agricole.



Lipire autogenă cu cea mai deplină garanție Atelier
special. Turnătorie de fer și oțel.
TELEFON 184.

GHEORGHE SZÖCS
:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

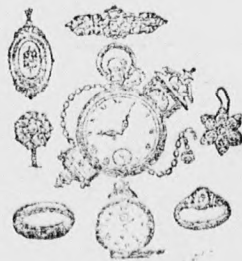


BRAȘOV,
Strada Mihael
Weiss nr. 10.
[Casa proprie].

Depozit de cele
mai nouă stoffe
indigene și din
— străinătate —
Serviciu prompt
Prețuri solide!

Gratis

Szentgyörgyi Gy. Gyula



nu, dar pentru prețuri
foarte ieftine poți să
cumperi cele mai bune
oroloage, oroloage cu
pendul, de părete și
deșteptătoare, precum și
bijuterii de aur și argint
și articlii optici la

orologier
Sátmar — Szatmár,
str. Atilla nr. 1.

Pentru orice fel de
reparări și cumpărări
de oroloage ofer ga-
ranție.

MANDEL ZSIGA

orologier giuvaerglu-optic

DÉS-FÖTÉR

Sucursala **Gyulafehervár**



Cel mai mare depozit
de tot felul de ciasnornice
de aur și argint precum
și ciasnornice de metal
și nickel. Articlii de ar-
gint de China Berndor-
fer Cristofle și tacâmuri
de argint. Ochelari și
zwickeri de Rathenow.
Articole optice de aur
și argint Gramophone
și plăci. — Reparaturi
solide și ieftine. Ser-
viciu conștiincios. Prețuri moderate

(Ma 182-30)

MAȘINI

pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevii
de ciment, presă pen-
tru table de ciment
și aranjează fabricii
complecte din ciment

Hazai fémlemez és cze-
mentgyári gépgyár r.-t.

BUDAPESTA, VI,
R. Itar Ferencz-u. 66.
TELEFON: 93-13.

Prăvălia românească

de coloniale și delicatose a lui

George Ștefu

din Arad, strada Deák
Ferenc 7. (în față cu „Li-
brăria diecezană”) are

Telefon pentru oraș și provincie
Nr. 881.

(Se 549-10)

Atențiune!

50.000 părechi de ghetă

4 perechi de ghetă numai cu cor. 7.50
Din cauza încetării plăților mai multor fabrici
sunt nevoite a pune în vânzare numeroase părechi
de ghetă cu prețuri foarte reduse. Dacă, pentru
vânzare, oricui, 2 părechi de ghetă pentru domni
cu bandă, și 2 perechi, pentru dame, din piele bră-
zi neagră, cu talpă durabilă, foarte elegante, toate
4 perechile costă numai cor. 7.90 Expediere
ramburs.

F. Windisch

export de ghetă

KRAKOVIA—KRAKAU, nr. 35

Mărfurile necorespunzătoare le schimb, ori restituim
bani pentru ele.

(Vi 565)

D. CEPENARIU

croitor pentru domni
Bistrița str. Lemnelor 41.

Magazin permanent de specialitate de materii veritabile engleze, cari satisfac și gusturile celor mai moderne.

Haine și pardesii

pentru domni după croiul cel mai nou



Ce 193-30

Ingrădiri cu pietri mormântale.

Lespezi pe mormânt, sarcofage

dela cele mai simple până la cele mai pompoase, din material foarte durabil care întrece piatra cioplită, eu prețuri ieftine pe lângă garanță; execută pardoseli de granit, totfelul de specialități de pietri artificiale, vase de flori, stâlpi, decorații pentru grădini, fântâni arteziane, trepte, decorații pentru zidiri, în orice stil; desemnuri și proiecte face gratis și în provincie:

Némethy István,

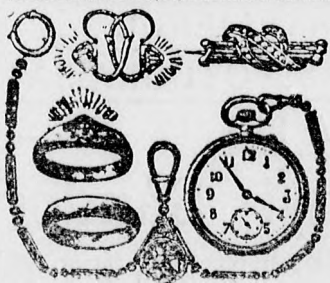
sculptor, întreprindere de zidiri cu ciment și beton
Cluj—Kolozsvar, strada Bástja n-rul 4.

TELEFON nr. 644.

Ne 156-20

A. Slepák, giuvaergiu și ceasornicar

Marosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.



Se 125-60

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu brillante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se reparază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță. Prețuri solide! — Serviciu prompt!

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

VÂRȘET, strada Kudritzner n-rul 44-46.

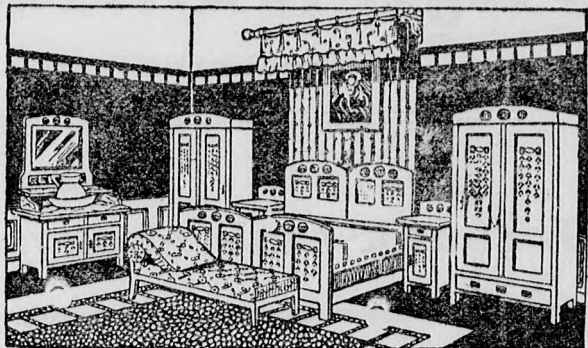
Cea mai renumită

mare fabrică de mobile din sudul Ungariei (VERSECZ).

Sa 113-120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

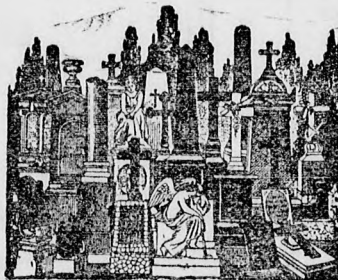


ADOLF SCHNEIDER

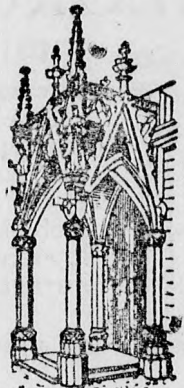
Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, industrie de articole de ciment și piatră artificială.

NAGYSZEBEN—SIBIIU.

(Se 186-60)



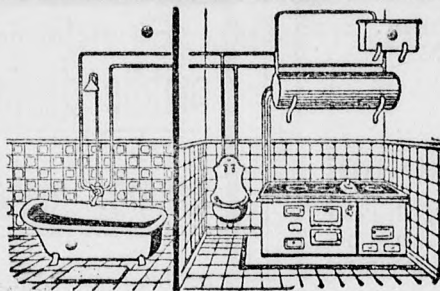
Intreprindere de Monier, Rabitz, Beton și clădiri de beton. Articuli de ciment: socluri, parcase, balustrade, ornamente, balcoane, etc. Podine de ciment și beton bătut pentru balcoane, remise, curți, etc. Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și ingradiri de morminte, monumente la morminte, cripte și totfelul de granit artificial și imitații de marmură. Aquarii, terrarii, bazine de apă, colaci la fântâni, vafale, etc. Granit artificial și pietri artificiale din năsip, imitații perfecte. — Execută și în toate lucrările de tăietorie de piatră, de sculptură în piatră, ciment și gips, precum și asbest, stucatură în gips și lucrări în marmură artificială. Vânzare de ciment și gips în saci.



Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apeduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIIU, Fingerlingsgasse N. 3.



Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și ingradiri de morminte după desen sau după planul propriu; cupitoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apeducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă executare de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincuire. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

Cine dorește să cumpere pianе bune, pianino, harmoniu de școală sau organe

să se adreseze cu încredere către

Salonul de pianе F. A. KAUFFMANN în SIBIIU (Nagyszében) Gr. Ring nr. 14.

Unicul reprezentant pentru:

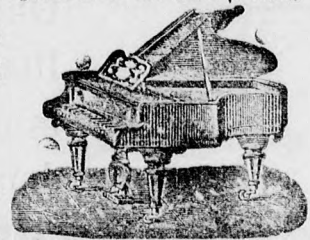
Bösendorfer! Calitate cunoscută, atestată dela artiști în broșură stau la dispoziție în orice timp.

Zeitter și Winkelmann! Fabrica de pianе din ducatul de Braunschweig-Lüneburg, (cea mai recentă distincție: Diplom d'Honneur 1911 la expoziția din Turin.)

Reinhold! liferantul conservatorului de muzică din Praga și a mai multor școale de muzică membru în comitetul școalei a societății fabricanților de pianе din Viena. Posesorul mai multor medalii.

Frații Stingl! liferanți de curte, premiați în mai multe rânduri; s'au vândut 1500 instrumente!

Reparaturi se fac solid și ieftin



GARANȚIE!

Braunschweig-Lüneburg, (cea mai recentă distincție: Diplom d'Honneur 1911 la expoziția din Turin.)

Reinhold! liferantul conservatorului de muzică din Praga și a mai multor școale de muzică membru în comitetul școalei a societății fabricanților de pianе din Viena. Posesorul mai multor medalii.

Frații Stingl! liferanți de curte, premiați în mai multe rânduri; s'au vândut 1500 instrumente!

Plugul „JURENAK”

brevetat

mecanism simplu,
intrebuintare usoara,
regulare usoara,
cu aproape 50% ară mai mult,
” ” 30% reclamationă mai puțină putere,
este cel mai perfect și este plugul viitorului,

Catalog de prețuri trimite cu plăcere:

(Ju 425)

„Jurenák” szab. ekegyár részvénytárs. Marosvásárhely.

NUMAI ÎN SALONUL DE MODE GEORGE RUMMEL



SIBIIU, HONTERUSGASSE Nr. 5.
se execută costumele cele mai bune și strict
englezești, precum și alte haine. Pune la
dispoziția stîm. dame cele mai nouă și cla-
sice jurnale. Ori-ce comandă se execută în
8—10 zile. — La damele din provincie iau
probe în 6 ore de două ori. Haine de doliu
le execută în 12 ore. — Convingerea e si-
guranța cea mai bună! — Rugând sprijin

(Ru 66—30)

Cu stimă:
GEORGE RUMMEL

Cel mai mare magazin de blănărie DUDÁS SÁNDOR Kolozsvár Unio-u. 12.



Își recomandă în atenția on. public
din localitate și provincie bogatul
său asortiment de blănărie cu prețu-
rile cele mai convenabile. Articole
de fabricație proprie; mantale de
blană, blane de călătorie, man-
șoane, boare, căciuli pentru domni
și doamne, ultima modă și lucră-
te cu gust. Prețuri ieftine. Primește orice
lucrări de blănărie pentru prefacere,
căptuire, căptușirea și colierea man-
talelor. Serviciu prompt și conștiin-
țios. Numai marfă bună și execuție
de I-ul rang. (Du 320—)

Nou atelier de croitorie pentru domni.

Aduc la cunoștința on. cunoscuți și a onor. public, că am
deschis

o croitorie modernă pentru domni

în piața Thököly nr. 2. (Casa Tabakovics). Pe baza experiențelor
câștigate la diferite firme cunoscute din loc, sunt în plăcuta po-
zițiune să pot satisface tuturor pretențiilor celor mai delicate ale
on. mei mușterii.

Cu mustre fine de toamnă servesc cu plăcere.

Rog binevoitorul sprijin:

Baranyi Ferencz,

croitor pentru domni.

[Ba 406—10]

Noutăți de ghete de toamnă.



Ghete de prima ca-
litate, cu marca Sa-
lamander, pentru
domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Te 347—156 magazin de ghete

ARAD

bulev. Andrassy nr. 20

TIMIȘOARA

(Temesvár) Cetate-Belváros, Hunyadi-u. nr. 10.

Totfelul de mobile de fer și

aramă, matrațe,

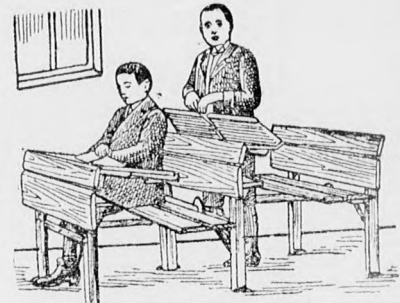
se vând cu prețuri fa-
vorabile la

CZELL și FRANCK

fabrică de mobile de fer, aramă și bănci pentru școale

BRAȘOV.

Catalog de prețuri în limba maghiară și germană, se trimite gratis.



ATELIERUL DE FOTOGRAFIAT A LUI

Cl 136—60

Csizhegyi Sándor

Cluj-Kolozsvár, piața Mátyás király-tér nr. 26.

(Lângă farmacia lui Hintz).

Aci se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii
deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în
pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La
firmă fiți cu băgare de seamă să n'o confundați, Cluj
(Kolozsvár), Piața Mátyás király-tér nr. 26, lângă far-
macia lui Hintz, — Referindu-vă la acest ziar veți avea
favor în prețuri.

Becker Lajos
 ciosornicar și giuvaergiu
 Temesvár-Józsefváros str. Hunyadi și colțul străzii Milsits



Mare magazin de oroloage de Elveția, de aur, argint, oțel și nichel, oroloage de părete și cu pendal. Bijuterii fine și articlii de briliante, obiecte de lux veritabile de argint, și argint de China. In marele meu atelier de bijuterii se execută toffelul de reparări, și se reparază cu specialitate bijuterii și ciosornice pe lângă garanță.

Prețuri moderate! Serviciu conștiințios!
 (Be 535-10)

Recomandate de către cei mai renumiți medici

Bandaje
 picioare artificiale, corsete, legătoare pentru pânțe, irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente prezervative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

LEINER GYULA, bandagist
 Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.



(Le 158-26)

Karton Aladár
 „Alba” fabrică de ghips Orăștie-Szászváros.

Oferă ghips fabricație proprie, fabricat după sistem englez brevetat, de-o solidaritate mare deci un ghips special de stucatură pentru sculptură modele și alabastru

care poate suferi mare mixtură, — expedit prompt și eventual pentru expediere mai târzie, cu prețurile cele mai moderate.

Faceți o încercare, deoarece K 135-30
 cine lucrează cu ghips „Alba” face economie în bani!

GAZANE pentru ferberea rachiiului

Aranjamente pentru fabrici de SPIRT.

MAȘINI pentru strecuratul vinului și pentru opărirea vaselor.

Prețuri moderate!
 Condiții favorabile de plătire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
 Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164-30)



(Bo 423-)

Cea mai ieftină sursă de cumpărat este firma

Welther János, pălărier
 Făgăraș — Fogaras, bulev. Francisc Josif



Au sosit noutățile cele mai moderne de pălării de toamnă și de iarnă: modeluri pentru femei, pălării de plisă, catifea, double și pălării de pănură, cu prețurile cele mai moderate. Articlii de modă p. bărbați: mare asortiment de pălării de piele de epure, tari și mari. Pălării și chipturi pentru școlari, mare asortiment, dela cor. 2-3. Primese spre executare tot felul de pălării spre reparare și văpsire, după cele mai noi modele. Pălării de doliu se execută imediat. (We-503)

Bozsó Mátyás
 fabrică de ciment și întreprindere de zidire
 Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Execută: padinentări de terazzo, — granit, — mozaic, — beton, — cheramit și — mozaic: precum și canale de beton și fundamente pentru mașini, lucrări de ciment și beton, iesle, fântâni arteziane și basenuri, poduri etc. cu prețuri moderate; serviciu prompt.



Dacă voți să aveți o vatră bună de fierț (Sparherd) și un grătar elegant și ieftin să vă adresați atelierul electric de lăcătușerie a lui



Franz Junginger TIMIȘOARA - CEIATE (Temesvár-Gy.) Szongasse 2
 Depozit de vetro de fierț gata. Catalog de prețuri gratis și franco.
 (Ju 172-30)

Hainele nu se mai strică!
 și nu mai trebuie curățite cu peria dacă le dai spre curățire la Institutul Văduva Engel Vilmos, în Făgăraș.

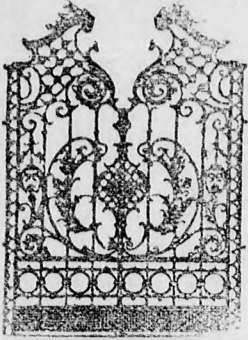
Provăzută cu mașini moderne și aranjat pentru curățirea chimică a hainelor, văpsirea stofelor și curățirea penelor de perini. Pentru curățirea unei îmbrăcăminte de bărbați 3 cor. La comanda dela 10 cor. în sus expedirea se face franco.



Hainele de bărbați, dame, și copii, perdelele, broderiile, stofele mobilelor sau penelor de perini. Paltoane de piele se văpsesc în culori întunecate, durabile și cu garanță. Văpsirea hainelor de doliu se execută gratis.
 (E 504-)

MAÁR LAJOS és Testvére

fabrică de artelii de lăcătuşerie
ORADEA-MARE (Nagyvárad) strada Teleky n-rul 45.



Execuăm: vetre de fert, uşi din fier vărsat, uşi pentru cuptoare, ţinătoare de clădiri, uşi pentru cuptoare de copt, uşi pentru căminuri, cuptoare de tinichea.

Catalog de preţuri la dorinţă se trimite gratis.

(Ma 426—)

Un milion altoi de viie

din soiurile cele mai distinse pentru vin şi masă. — Viţă americană cu şi fără rădăcină şi ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Babalna lângă Orăştie a cărui proprietar e Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoşi şi dezvoltăţi la perfecţie.

Pentru viţa liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fiecare viticultor şi proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viţă trebuincioşi la jos semnata administraţie fiind asigurat că vor fi serviţi conştiincios, solid şi prompt.

La cerere să trimite gratis şi franco catalogul despre altoi de viie cu preţuri şi cu îndrumări practice pentru plantarea şi lucrarea noilor vii. Se primesc băieţi de români la cursurile practice pentru altoi, de viţă. Condiţiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administraţia „Domeniului din Bobalna”
(A 539) Babalna (u p. Szászváros).

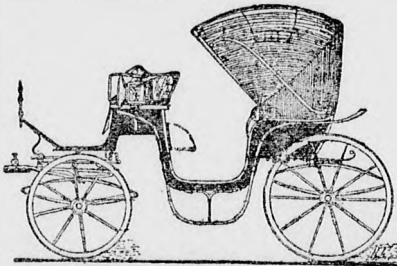
Heinrich Rastel

Ra 70—30

fabricant de trăsuri,

Sibiu, Strada Rosenanger 18.

Aduce la cunoştinţa on. public din loc şi provincie, că ţin în depozit cele mai moderne TRĂSURI precum şi totfelul de CĂRUŢE. Primesc ori-ce lucrare de reparare şi transformare, vâpsire şi pregătire de şele în preţ foarte ieftin. o o o



Mobile în toate stilurile moderne

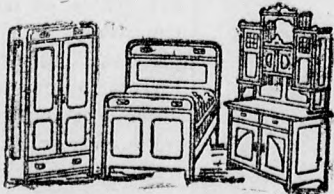
cea mai solidă executare

pe lângă garanţă recomandă

EMIL PETRUŢIU

fabrică de mobile

— Telefon nr. 47 cu legătură în întreg comitatul. —

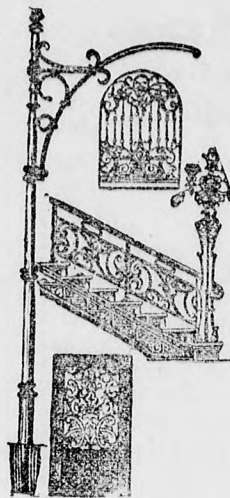


SIBIU

Salzgasse n-rul 37.

Expoziţie de mobilă zilnic deschisă, fără silă de cumpărare.

P 184—60



Urmaşul lui GROSZ FRIGYES OLASZ ANDRÁS

LĂCĂTUŞER PT. ZIDIRI ŞI PT. LUCRĂRI DE ARTĂ ALBA-JULIA (Gyulafehérvár) V., str. Széchenyi nr. 7.

Execut tot felul de lucrări în bransa mea, şi anume: aranjamente pentru zidiri, porţi de fier, gratii, grilajuri pentru morminte, lucrări de lăcătuşerie, acoperise de sticlă, reparări de maşini, zidiri pentru încălzit şi cuptoare de fert, precum şi reparări, obiecte de lux, etc. etc., cu preţurile cele mai convenabile şi serviciu prompt.

Rog binevoitorul sprijin al on. public.

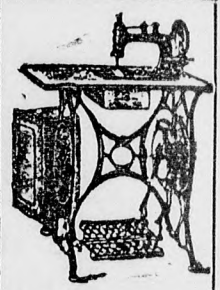
Cu stimă: (O 183—30)

Olasz András



Cea mai ieftină sursă
de cumpărat MAŞINI
de cusut, BICICLETE

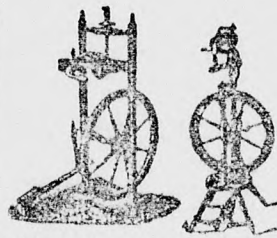
: ŞI GRAMOFOANE :



la

Katzky és T-sa, mechanic Timişoara-Cetate (Temesvár-B) Mercy-u. 10.

Mare asortiment de plăci excelente; maşini de cusut, gramofone, dactilografe şi biciclete se reparază cu preţuri ieftine.



Premiate cu medale de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru artelii de lemn şi de galanterie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

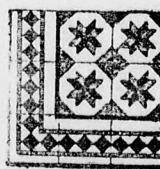
SIBIU-Hermannstadt-Nagyszében Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roţi de tors, din lemn bun şi uscat, cu mers liniştit, pentru fiecare bucată se dă garanţă.

Totodată îmi permit a aduce la cunoştinţa stim. muşterii că execut orice lucrări în bransa mea. Lucrări solide şi ieftine.

(K 123—)

(Ma 181—60)



Mandler János

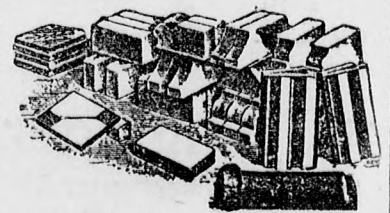
intreprindere de beton, plăci artelii :: fierală şi teracotă ::

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primeşte spre executare totfelul de lucrări în bransa lui, şi anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de ţevi de lut şi ciment, uscarea pereţilor umezi, trepte (scări) de platră artificială, pereti, conuri „Rabitz”, inele pentru fântani, bazenuri, fântani arteziene şi văleale executate neexcepţionabil şi cu preţurile cele mai moderate.

Cu prospecte servese gratuit.



se pot
pl
aj fabrica
de ploiere



(Po

Timiş

Execu
de ma
ace per

EU

Sibiu

Pl
mărim
ole
Fo
moder

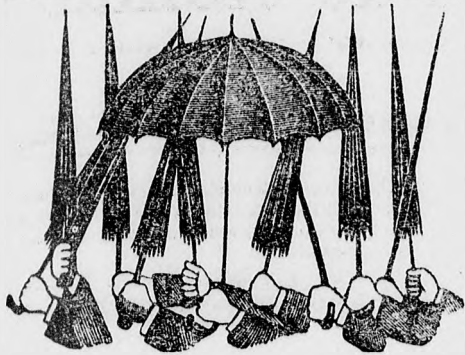
Atelier



(Sa 88—60)

(Si 4-40)

Unde
se pot cumpăra cele mai bune și elegante
plăciere? numai
la fabrica **Gustav Schmidt,** SIBIIU Piața-mare
de plăciere în palatul **Bodenkredit**



se pot afla noutățile cele
mai moderne

En-tout-cas

și

plăciere

pentru **dame și bărbați**
în executare perfectă și
estetică, de calitate cea
mai bună **cu pre-**
țurile cele
mai ieftine.

CEL MAI BUN ȘI MAI IEFTIN ASORTIMENT pentru
procurarea ornamentelor bisericăști, pentru toate bisericile gr. or. române și sârbești.



Anume: Odăjdii colorate și negre, acoperiminte, prapori mari, steaguri pentru biserică, candelă, cruci, baldachin, ripide, icoane sfinte, icoane ruse și de toffelul, icoane istorice, etc. etc.

În atelierul meu pregătesc cel mai bogat iconostas și morminte sfinte pe lângă prețurile cele mai avantajoase.



(1 208-2)

Cele mai moderne pălării prețești.

Haine pentru domni preți, brăne și camilafce. Pregătesc bine și prompt vestiminte prețești, căci am un croitor foarte istet. La dorință dau detalii și toffelul de modele. Asigur cumpărătorii mei, că vor fi serviți în modul cel mai bun, căci am numai materie de prima calitate și cea mai bună, dar vând mai ieftin ca ori unde în alt loc Comandă ezech momentan în modul cel mai prompt și conștientios

CATALOG ILLUSTRAT TRIMIT GRATUIT.

Cerând comande abundante, rămân cu stimă

Nicola Ivkovics, Ujvidék

Strada Duna n-rul 10. (Casa proprie.)

(Po 445--)



Prețuri foarte ieftine!

Prăvălie de biciclete, mașini de cusut și arme, precum și accesorii se vând cu prețuri originale de fabrică la

Pollinger Mihály

atelier special de reparaturi

Timișoara-Fabric (Temesvár-Gyv.) Széna tér nr. 8.

Execută toffelul de lucrări, reparări și transformări în bransa de mai sus. Serviciu prompt. Garanție. Mașini de cusut și ace pentru gramafoane excelente. Serviciu prompt și conștientios.

Cumpărați fabricație indigenă!



CARL HEMPER

și fiul,

prăvălie de tricouri și împletituri,

SIBIIU, strada Kempel 9.

Recomandă fabricațiile sale pentru cari garantează anume: ciorapi, călțuni, mănuși, jachete pentru dame și copii, ciorapi pentru turiști din păr de capră, haine de copii și alte multe lucruri:

Ciorapi se pregătesc ieftin și bine.

En gros.

He 73-30

En detail.

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu—Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

Execută toffelul de icoane artistice.

Plantinatipie, icoane simple, mici și până la mărime naturală. Picturi renumite în oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică.

Fotografierea, copiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe că atelierul acesta în privința mărimii este primul

Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate fotografia chiar și pe timp ploios.

Li 72-60

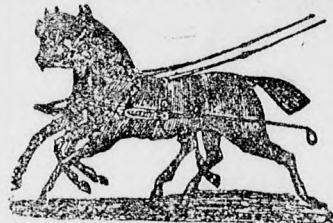
Cu deslușiri servesc.

Atelier de curelărie, selărie și coferărie:

Orendt G. & Feiri W.

(odinloară Societatea curelărilor)

Sibiu—Nagyszeben, Heltauerg. Str. Cisnădiei 45.



(O 9-60)

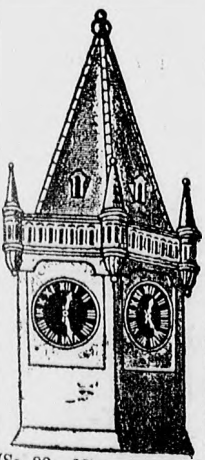
Magazin bogat în articole pentru căroșat, călărit, vânat, sport și volaj, poclăzi și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârzobi). — Recomandă pe urmă cei mai buni jamperi de piele fabricație proprie, pentru cavaleri și militari, cari stau strins lipite pe picior. — Reparările se execută prompt. Mare deposit de hamuri pentru cal dela soierile cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (toluri) de cal și cofere de călătorie. — Comandele se efectuează conștientios.

Fabrica nouă de
OROLOGE DE TURN

Szánthó Gyula

fabricant de orologe pentru turnuri
Nagyvárad Damjanics-u. 30.

[Casa proprie]

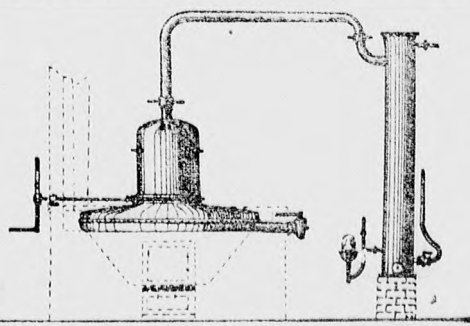


Recomandăm introducerea admirabililor orologe de aramă, cari erau făcute în toată Europa odată, pentru biserică, palate, grădini, fabrici și sălării. Se pregătesc orologe pentru prețuri rezonabile, garanție mai multă ani. Reparația orologelor se face cu exactitate și mănăstirească.

(Sa 88-60)

Arányi Adolf, fabrică de obiecte de aramă
Ujpest Lőrincz-u. 7. (în casa proprie.)

Fabrică și lîferează, în cea mai excelentă execuție: CAZANE de fier



rachie, precum și garnituri complete pentru fabrici chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai departe vane de scaldat, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine țevi de aramă roșie cu prețurile cele mai ieftine. Catalog trimis gratuit.

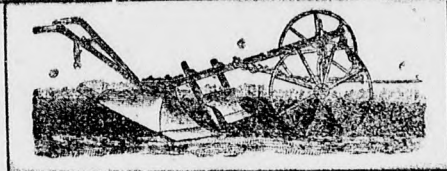
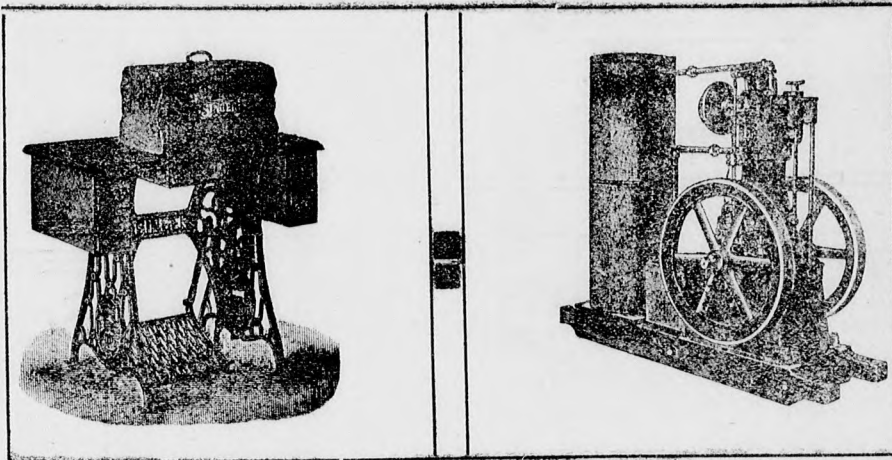
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Făbián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea on. pu-
blic asupra marelui meu
magazin de totfelul de ma-
șini agricole cum sunt:
mașini de sămănat, tree-
rat, pluguri grape, preșuri,
și mori de struguri, ma-
șini de cusut.

Mai departe reconstruez
tot felul de Locomobile
să umble singure.



* * * * *	Edificare ieftină!												* * * * *		
* * * * *			<p>Intrece ori-care edificare din alt material. Sistemul meu brevetat Nr. S—5546. Se face prin prepararea în mod propriu al betonului ori alte materii.</p>												* * * * *
* * * * *			<p>Primesc totfelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de terase, acoperiș facement, învălituri de cement.</p>												* * * * *
* * * * *			<p>În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu, țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips, var stins ș. a. — Prețuri curentetrimis gratuit.</p>												* * * * *
* * * * *			IOSIF SIMICS,												* * * * *
* * * * *			<p>întreprindere de edificare cu beton, fabricant de obiecte de cement și pietri.</p>												* * * * *
* * * * *			<p>Telefon 246. LUGOȘ, Strada Buzias 37.</p>												* * * * *

Premiat la a. 1902 din partea expoziției industriale din Becherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS
păpușar, (Be 30-70)
— Nagybecskerek. —



Liferează în țară și străinătate păpuși de piele, păsă, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis gratuit. — Revizătorilor li-se dă rabat.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

Ji 34-60

Hlobil János

Primul Institut cu putere electrică în Lugoj pentru vopsirea stofelor, curățirea chimică a îmbrăcămintelor — și spălarea cu aburi —

LUGOJ, str. Bisericii 6.

TELEFON: 218.

Primește totfelul de comande pentru vopsirea și curățirea hainelor de bărbați, dame și copii; precum și spălarea gulerilor, manșetelor, perdelelor și călcarea lor pe lângă prețuri ieftine. Comandele din provincie se execută prompt și conștiințios. (Ho 534-30)



Schwalb Adolf fia Vilmos

tinichigiu și mier.

11-0

Budapest, VII. Varseny-u. 8.

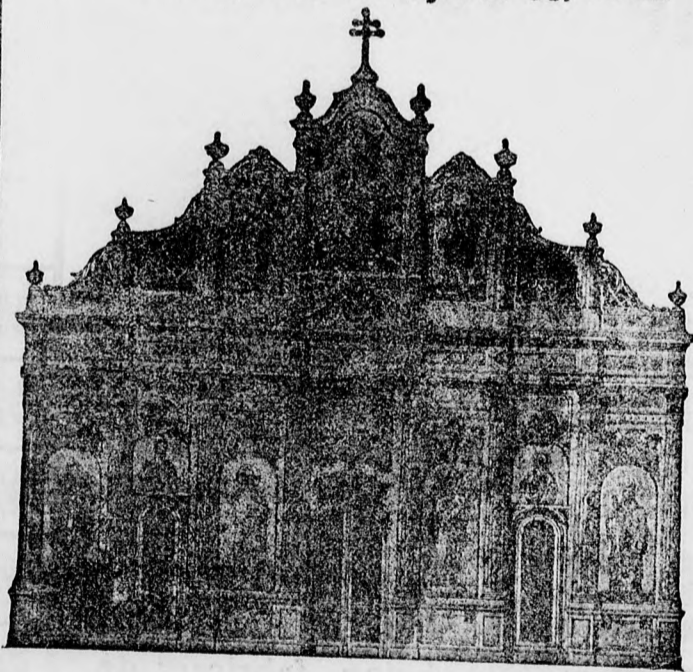
(Colțul străzii Murányi)

Pregătește totfelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru stupărie, vase pentru miere. Fabricate de specialitate: măsurii de litru din tinichea albă ori nickel, canoane pentru olei, lack ori petroleu, facle, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

Cassete pentru bani.
Catalog trimis gratuit și franco.



Schmidt János succesor Schmidt Ferencz
Institut pentru ridicarea altarelor în
— Budapesta, Kőbányai-ut 53. —



Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile. Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și primirea muncii o face pe speșele sale proprii. Prețuri moderate. Condiții favorabile de plată.

(Si 160-60)

Deschidere de prăvălie pentru mode de dame.

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. publicului din Lugoj și jur, că mi-am deschis zilele trecute un:

Magazin pentru mode de dame

manufactură și mărunțișuri pentru croitori

LUGOJ în casa Schleszler, colțul str. Bonnaz și Szende.

În urma bogatelor experiențe și cunoștințe câștigate în această branșă în magazinele cele mai distinse din nenumăratele centre mari, precum și în urma legăturilor mele cu firmele și fabricile mari, sunt în plăcută poziție, să satisfac cele mai rafinate gusturi.

În nădejdea că P. T. publicului mi va acorda tot sprijinul

semnez eu stimate:

George Ștefani.

(So 364-30)